

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Linnéuniversitetet

Yrkesexamen: Förskollärarexamen

Beskrivning

Förutsättningar och organisation

Linnéuniversitetets grundlärautbildning bedrivs vid två orter (campus): Kalmar och Växjö. Vid båda orterna finns en lång tradition av lärautbildning. Sedan 1843 har först lärarseminarier, därefter lärarhögskolor och efter 1977 högskolorna organiserat utbildningen av lärare, tidigare företrädesvis lärare för låg- och mellanstadiet samt förskollärare. Linnéuniversitetet (Lnu) bildades genom en fusion mellan Högskolan i Kalmar och Växjö universitet 2010. I och med fusionen täcker lärosätet fler ämnesområden och har därtill förstärkt kompetensen genom att större miljöer har bildats. En bärande tanke för lärosätet är att studenter ska kunna genomföra sin utbildning vid ett campus, utan att resa mellan orterna. Däremot används den samlade kompetensen och kapaciteten bland lärare och forskare vid hela universitetet genom att utbildningarna bemannas med hela lärosätets kompetens.

Lnu är organiserat i fem fakulteter och nämnden för lärautbildning (NLU). NLU är en beställarnämnd som under universitetsstyrelse och rektor ansvarar för att besluta om utbud, fördela grundutbildningsuppdrag till utförande fakulteter, följa upp kvaliteten och att fördela forskningsmedel efter behov till lärautbildningens tio forskargrupper i syfte att säkra och utveckla utbildningens vetenskapliga bas. NLU leds av dekan för nämnden och består av dekaner från de fyra fakulteter som är involverade i lärautbildningen (fakulteterna för samhällsvetenskap (FSV), för konst och humaniora (FKH), för teknik (FTK) och för hälso- och livsvetenskap (FHL)), två externa ledamöter och tre student-representanter. Som stöd till nämnd och nämndsledning ansvarar kansliet för lärautbildning för beredning av nämndsärenden och beslut, budget, utredningar, kvalitetssamordning, utbildningssamordning och programgemensam administration, VFU-organisation samt studievägledning.

För varje lärarexamen finns ett av NLU tillsatt fakultetsövergripande programråd (PR) som har i uppdrag att säkra helhet och progression genom att stödja kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. För förskollärautbildningen finns programrådet för förskolläraryxamen. Programrådet är brett sammansatt och består av PR-ledare (lärare), lärarrepresentanter från samtliga fakulteter, en extern representant samt en studentrepresentant. Därutöver har PR en ständigt adjungerad ledamot i form av en utbildningssamordnare från NLU:s kansli. NLU:s ledning träffar förskollärautbildningens PR regelbundet för att i dialog hantera kvalitetsfrågor. PR-ledaren har också i uppdrag att skriva nyhetsbrev två gånger per termin. Dessa brev har i syfte att informera såväl nämnden som fakulteter, institutioner, prefekter, kursansvariga och deltagande lärare om PR:s arbete. Centralt för arbetet med att kvalitetssäkra lärautbildningen är årscykeln för verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning. Under våren beskriver PR, i sin årsrapport till NLU, behov av åtgärder baserat bland annat på aktuella studentutvärderingar samt resultat av genomförda kvalitetsfrämjande åtgärder. Årsberättelsen, som är både verksamhetsuppföljande och verksamhetsutvecklande ligger sedan till grund för NLU:s verksamhetsplan för utvecklingsarbeten kommande verksamhetsår.

Två programkoordinatorer, en på varje ort, arbetar som operativt stöd för PR. Ett övergripande syfte för programkoordinatorerna är att underlätta informationsutbyte mellan studenter, programråd, medverkande lärare och VFU-handledare samt berörd administrativ personal, så att alla involverade ska kunna bidra till kvalitativt genomförande och verksamhetsutveckling. Koordinatorerna ska dessutom i förekommande fall ta emot och vidarebefordra studentfrågor till studievägledare eller till annan relevant personal för vidare hantering.

VFU genomförs i så kallade partnerområden (förskola eller kommun) och regleras genom avtal mellan områdena och universitetet. För att kunna upprätthålla hög kvalitet i VFU-kurserna har en särskild handbok utvecklats där uppdrag, ansvar och rutiner för VFU finns samlade. Handboken uppdateras kontinuerligt. Utifrån fastställda riktlinjer placeras studenterna av universitetets VFU-koordinatorer i lämpligt partnerområde. Koordinatorerna säkerställer också att studenten, genom hela utbildningen, får relevanta och varierade VFU-placeringar. I varje partnerområde finns en VFU-samordnare som placerar studenterna hos VFU-handledare. Varje VFU-period genomförs enskilt och varje student får vid varje VFU-period besök av lärare från universitetet. Under besöket genomförs observationer av studentens arbete samt trepartssamtal där student, VFU-handledare och besökande universitetslärare deltar. Under våren 2018 pågår en genomlysning av VFU-organisationen i sin helhet.

Utbildningens utformning

Totalt omfattar lärarutbildningen årligen 888 nybörjarplatser. Förskolläraryrket rymmer årligen 270 platser som campusutbildning på helfart och delfart. Två av tre studenter läser utbildningen på helfart. Fördelningen av platser mellan campus är 50/50. Utifrån en behovsinventering planeras inför 2019 ett nytt kortare program där vissa delar av yrkeserfarenheten valideras och kursinnehållet anpassas för individer med yrkeserfarenhet inom området (t.ex. barnskötare). Studenterna läser utbildningen enligt samma struktur oavsett vid vilken ort utbildningen läses. Tabell 1 visar strukturen för heltidsutbildningen. I stort sett samma struktur gäller för deltidsutbildningen med skillnaden att den läses på 10 terminer. Utbildningsplanen för förskolläraryrket är utformad efter de allmänna målen i Högskolelagen samt examensmålen i högskoleförordningen. Utbildningen är uppbyggd av 20 kurser; sex kurser inom utbildningsvetenskaplig kärna (UVK), tio inom förskolepedagogiskt område (FPO) och fyra inom verksamhetsförlagd utbildning (VFU), och avslutas med ett självständigt arbete som är placerat inom FPO. 15 hp inom FPO består av valbara kurser. Syftet med dessa är dels att ge studenter möjlighet att påverka innehållet i sin utbildning, dels att skapa tillfälle för dem att fördjupa eller bredda sina kunskaper inom ett ämnesområde.

Tabell 1. Strukturplan förskolläraryrket, helfart

Termin 1	Termin 2	Termin 3	Termin 4	Termin 5	Termin 6	Termin 7
UVK 1 Förskolan: barns första skola, 15 hp	FPO 1 Lek, lärande och omsorg forts. 7,5 hp av 15	FPO 4 Estetiska lärprocesser, 7,5 hp	UVK 2 Läroplansteori och didaktik, 7,5 hp	UVK 4 Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap	VFU 3 7,5 hp	FPO 9 Kommunicera och begreppsliggöra förskolans praktik, 7,5 hp
VFU 1 7,5 hp	FPO 2 Språkutveckling och litteracitet, 15 hp	VFU 2 7,5 hp	UVK 3 Uppföljning, utvärdering och utvecklingsarbete, 15 hp	UVK 5 Specialpedagogiskt förhållningssätt, 7,5 hp	FPO 8 Valbar kurs, 15 hp	UVK 6 Vetenskapsteori och forskningsmetodik, 7,5 hp
FPO 1 Lek, lärande och omsorg, 7,5 hp av 15	FPO 3 Förskolebarns läsande och skrivande, 7,5 hp	FPO 5 Förskolebarns lärande i matematik, 15 hp	FPO 6 Naturvetenskap och teknik, 7,5 hp	FPO 7 Samspelets kraft, 15 hp	VFU 4 7,5 hp	FPO 10 Självständigt arbete, 15 hp

Oavsett vid vilken ort utbildningen läses är kursplanerna identiska. Målen och innehållet är desamma men lärandeaktiviteter och examinationsformer kan till viss del skilja sig åt. Att sådana olikheter existerar ses inte som en svaghet utan som ett tillvaratagande av och följsamhet mot de olika professionella identiteter och kulturer som framgångsrikt och under lång tid utarbetats vid de båda orterna innan sammanslagningen 2010. För att säkra likvärdigheten har dock varje kurs en och samma examinator på båda orter. Därutöver granskas betygsutfall i kurserna vid indikationer på bristande likvärdighet i bedömning.

Den nu gällande strukturplanen reviderades 2015 i syfte att förbättra progressionen i utbildningen. Exempelvis måste VFU-perioder spridas över året för att studenterna ska få tillgång till högkvalitativa verksamheter och VFU-handledare. Dessutom ges numera tillfälle för studenterna att genomföra en hel termins (termin 6) utlandsstudier. Revisionen av strukturplanen föregicks av en inventering av dels kursernas innehåll i relation till examensmålen i högskoleförordningen, dels hur de olika kurserna och dess innehåll understödde studenternas fördjupade lärande. Grundläggande begrepp inom förskolepedagogiken berörs i programmets inledande kurser (t.ex. kunskap, lek) för att i senare kurser bli mer specifika (t.ex. ledarskap, normkritik) och mot slutet av utbildningen fördjupa studenternas förståelse för en professionell praktik (t.ex. utvärdering, yrkesroll).

Relationen mellan VFU, UVK och förskolepedagogiskt område

Det finns en pågående diskussion om vad som ska präglade professionsutbildningar. I utredningen Med undervisningsskicklighet i centrum (SOU 2018:17, s 115 ff.) förs en utförlig diskussion om begreppet 'professionalism'. Ett utvidgat perspektiv på professionalism betonar specifikt det professionella ansvaret,

snarare än ett externt ansvarsutkrävande, och undervisningens moraliska dimension. Linnéuniversitetet strävar efter att utbildningen mot förskollärarexamen sammantaget ska ge de studerande en utvidgad professionalism, där de studerande utvecklar en vana att utifrån teoretisk grundad kunskap reflektera över de val av innehåll, kunskapsyn och förhållningssätt i relation till en konkret praktik som de kontinuerligt kommer att ställas inför i sitt kommande yrke som lärare. Utbildnings- och strukturplanen är utarbetad för att skapa röda trådar mellan kurserna inom programmet. I syfte om att stödja studenternas utveckling av en för förskolläraryrket relevant professionalism genomsyrar två perspektiv på progression hela utbildningen: yrkesprofessionell och vetenskaplig progression. I såväl utbildningsplanen som i samtliga kursplaner betonas de båda perspektiven. I varje kursplan har den professionella och den vetenskapliga progressionen egna rubriker. När kursplanemål och examinationsuppgifter formuleras tas hänsyn till hur kursinnehållet bidrar till uppbyggnaden av den professionella och vetenskapliga kunskapsbasen samt till var i den professionella och vetenskapliga progressionen studenten befinner sig. För att stödja utvecklingen av den vetenskapliga progressionen finns en vägledande matris att utgå ifrån. Matrisen omfattar totalt sju domäner: etisk- och vetenskaplig medvetenhet, tidigare forskning, problemformulering, teoriansknytning, metodiskt kunnande, empirisk bearbetning och analys samt formaliahantering och textproduktion. Varje domän är indelad i introducerande, utvecklad samt fördjupad nivå. Som stöd för den professionella progressionen, inom hela utbildningen i allmänhet och för VFU i synnerhet, finns ett VFU-ramverk. När kursplanemål och examinationsuppgifter formulerats har hänsyn tagits till hur kursinnehållet bidrar till uppbyggnaden av den professionella och vetenskapliga kunskapsbasen.

Därutöver finns, till hjälp för den professionella progressionen, ett VFU-ramverk som är specifikt utformat för förskolläraryrket. Ramverket tar fasta på att lärandet i VFU omfattar ett åskådars- respektive ett deltagarperspektiv där studenternas lärande inom de två perspektiven organiseras med en tydlig progression genom samtliga VFU-kurser. Kurserna omfattar samma mål men med stigande svårighetsgrad inom områdena: didaktisk kompetens, relationell och kommunikativ kompetens samt analys- och reflektionsförmåga. För varje mål beskrivs kriterier för underkänt betyg. Därutöver beskrivs ökningen av svårighetsgraden med hjälp av kriterier på fyra nivåer: 1) introducerande nivå, 2) grundläggande nivå, 3) utvecklad nivå och 4) fördjupad och tillämpad nivå. Här möjliggörs en kvalitativ progression av studenternas lärande, men även en kvantitativ progression äger rum då antalet mål som studenterna ska behärska blir fler ju senare i utbildningen VFU-kursen är placerad. Nya mål förs in i VFU-kurser utifrån såväl erfarenheter studenterna gjort under tidigare VFU som kunskaper de erhållit i FPO- och UVK-kurser.

I de programvärderingar som genomförs årligen uttrycker studenterna att de är nöjda med progressionen i utbildningen och de känner sig successivt allt bättre rustade för sin kommande yrkesroll. Progressionen ställer stora krav på dem som arbetar inom utbildningen eftersom varje kursansvarig måste skaffa sig kännedom om utbildningen i allmänhet och om närliggande kurser i synnerhet. Att stärka olika progressionsspår ingår därför i ett av de pågående utvecklingsarbeten som programrådet arbetar med och som finansieras av NLU. Ett mått på hur väl den professionella progressionen i utbildningen fungerar fås till exempel i programutvärderingen 2018 där 86 % av studenterna efter sista terminen på utbildningen menar att VFU-perioderna succesivt har fördjupat deras yrkeskunskap.

För att ytterligare stärka relationer mellan olika delar i utbildningen genomförs fältstudier i ett flertal kurser. Fältstudierna ger studenterna möjligheter att utveckla förståelsen för teoretiska begrepp och forskningsresultat genom att koppla dem till empiriska nedslag i förskolans verksamhet. Studierna inkluderar exempelvis intervjuer med barn/lärare, observationer av verksamheten samt genomförande av dokumentationsuppgifter, som sedan analyseras utifrån kursens innehåll. Sammanlagt finns inslag av fältstudier i tio av 16 FPO- och UVK-kurser.

Hur väl utbildningen lyckats med progression och koherens i utbildningen kan illustreras på olika sätt. I Linnébarometern 2017, en årlig studentvärdering av universitetets olika utbildningar, ges en positiv bild. Där menar 92 % av studenterna att kunskapskraven ökat under utbildningens gång. Även i förskolläraryrket utbildningens programutvärdering 2018 ges en positiv bild. 93 % menar att deras vetenskapliga kompetens successivt har utvecklats genom utbildningen, 86 % att teorikurser, självständigt arbete och VFU utgör en helhet samt 77 % att kurserna i programmet bygger på varandra.

Annan statistik från samma utvärdering pekar däremot på att progression och koherens i utbildningen kan förbättras. Till exempel menar endast 45 % av studenterna att de lärare de mött i kurserna samarbetat

på ett genomtänkt sätt. Nämnden för lärarutbildning har via programrådet för förskollärexamen genomfört en översyn över kursplanemålen i programmet. De brister i progressionen som identifierades har kommunicerats till kursansvariga/institutioner. Det konstaterades att ökade kontaktytor behövdes mellan kursansvariga i syfte att skapa ett helhetsperspektiv för den enskilda läraren. Sedan 2013 arrangeras så kallade förskollärardagar då samtliga lärare i utbildningen bjuds in att delta för att informeras och samtala om utbildningen. Arbetet med progression och koherens i utbildningen har därefter förstärkts ytterligare genom särskilda programkoordinatorer med ansvar för att samla kursansvariga en gång per termin samt skapa kontinuerliga mötesplatser för kursansvariga och undervisande lärare. Exempelvis ansvarar programkoordinatorerna för ett webbaserat forum riktat till både kursansvariga och undervisande lärare innehållande aktuella dokument, information och länkar för dialoger mellan lärare.

Förutsättningar

Personal

Bifogad lärartabell visar vilka lärare som har utfört uppdrag i förskolläraryrket under den aktuella tidsperioden 2017. Av tabellen framgår att det är 104 lärare som i varierande grad arbetar i förskolläraryrket. 33 av dem undervisar inom förskolepedagogiskt område (FPO). 39 lärare arbetar minst 20 % av heltidstjänst i förskolläraryrket och kan anses ha en hög undervisningsgrad. Av dessa har 11 individer en mycket hög undervisningsgrad om minst 50 % i utbildningen. Av de med hög eller mycket hög grad av undervisning innehar 16 förskolläraryrketexamen samt 19 lärarexamen. 17 lärare av de 39 är disputerade, 2 är doktorander och 19 har en master- eller magisterexamen.

Av samtliga undervisande lärare har 81 en tillsvidareanställning. Av de anställda med tidsbegränsad anställning är 4 % biträdande lektor, 65 % adjunkter och 26 % doktorander. 45 lärare är disputerade och av dem är 22 % docenter eller professorer. 88 lärare har lärarexamen och en fjärdedel av dessa har förskolläraryrketexamen. Hälften av undervisningstiden i programmet bedrivs av lärare med förskolläraryrketexamen och en fjärdedel av undervisningstiden bedrivs av disputerad personal.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

I Linnéuniversitetets verksamhetsplan för 2018-2020 skrivs särskilda satsningar fram för att öka lärarutbildningarnas attraktion. På s 11 i verksamhetsplanen står: '...görs särskilda satsningar på att öka utbildningarnas attraktion genom ökad verksamhetsintegrering och översyn av verksamhetsförlagd utbildning (VFU)'. Vidare strävar Linnéuniversitetet efter att öka andelen disputerade lärare ytterligare, framför allt inom professionsutbildningar. Samtidigt behöver Linnéuniversitetets utbildningar lärare med professionsrelaterad men även kompetens avseende samverkan och internationalisering (VP, s 12). Varje fakultet har en systematik för att löpande hantera kompetensförsörjningen, följa upp kompetensförsörjningsplanerna och bibehålla stabilitet och tillgänglighet i den samlade lärarresursen. NLU samarbetar och stödjer finansiellt fakulteternas kompetensutvecklingsbehov på lång och kort sikt. Ett arbete som handlar om att rekrytera ny personal med rätt kompetens samt för att utveckla kompetensen hos befintlig personal. Kursansvariga institutioner genomför systematiska uppföljningar av lärares kompetens, kompetensutvecklingsbehov och rekryteringsbehov i relation till utbildningens omfattning, undervisning och examination. I årliga redogörelser analyserar institutionerna kompetens- och personalbehov de kommande åren. De underlag som används är främst medarbetarsamtal med prefekt som genomförs minst en gång per år, sammanställningar av forskningsproduktion och forskningsverksamhet, kurs- och programvärderingar och dialoger med kursansvariga och programråd. Ansvar för kompetensutveckling ligger på kursgivande institutioner. Institutionerna följer arbetstidsavtalet som innebär att adjunkter har minst 10 % av sin tjänstgöring avsatt för kompetensutveckling och för lektorer är motsvarande andel för forskning 20-25 %. Inom fakulteten för samhällskunskap där majoriteten av utbildningen sker har adjunkter 15 % kompetensutveckling. Inriktning på kompetensutveckling/forskning beslutas i samråd med prefekt och ska vara av relevans för programinriktningens kurser samt bidra till vetenskaplig meritering.

Lärare som är verksamma i utbildningens kurser ska ha genomgått behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning, en utbildning som erbjuds i samband med nyanställning. Olika sätt att utveckla den kollegiala kompetensen förekommer som till exempel gemensamma internat och heldagsträffar där lärarpersonal från institutionerna träffas i programarbetslag och diskuterar kursutveckling, examinationer, litteratur och utveckling av undervisning eller temaseminarier inom forskningsmiljöer. Kursansvariga institutioner genomför systematiska uppföljningar av lärares kompetens, kompetensutvecklingsbehov och rekryteringsbehov i relation till utbildningens omfattning och innehåll. Årligen görs en redogörelse och analys av kompetens- och personalbehov i institutionernas kompetensförsörjningsplaner. De underlag som används är främst medarbetarsamtal med prefekt minst en gång per år, sammanställningar av forskningsproduktion och forskningsverksamhet, kurs- och programvärderingar samt dialoger med kursansvariga.

Sedan flera år tillbaka har Institutionen för matematik tillsammans med nämnden, Fakulteten för teknik och HR-avdelningen satsat på kompetensutveckling av adjunkter i form av forskarutbildning eller magisterutbildning i matematikdidaktik. Dessutom erbjuds vid nyrekrytering av lektorer 50 % forskningstid under de första två anställningsåren. Institutionen anställer också några verksamma lärare varje år som adjungerade lärare vid universitetet. Utveckling och uppdatering av professionsrelaterad kompetens sker också genom nätverk tillsammans med verksamma matematiklärare. Av speciellt intresse för förskollärarytbildningen är nätverken Matematik i förskolan genom digitala verktyg och Matematik i förskoleklassen med problemlösning som utgångspunkt.

Två av kurserna i utbildningen, varav en valbar, ges av institutionen för svenska språket. Lärarlagets professionskompetens stärks kontinuerligt genom att lärarna också arbetar med uppdragsverksamhet och i nätverk som inkluderar verksamma lärare. I samband med att institutionen har erhållit externa medel till flera forskningsprojekt har flera nya universitetslärare med lärarexamen och ämnesdidaktisk kompetens rekryterats, på så sätt har både den vetenskapliga kompetensen och professionskompetensen stärkts. 2017 rekryterades en lektor med bakgrund som förskollärare i avsikt att öka professionsförstärkningen i kurserna. Lärarlaget består dessutom av en doktor i svenska med didaktisk inriktning, en docent i svenska språket och en adjunkt med stark professionskompetens.

För att säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning och forskningsöverbyggnad för ämnet kemididaktik har fakulteten för hälso- och livsvetenskaper tillsammans med nämnden inrättat en biträdande lektorstjänst med 50 % tid i tjänst för forskning över 4-år. Fakulteten har även inrättat en doktorandtjänst inom kemididaktik med fokus på förskolan.

Vid Institutionen för didaktik och lärares praktik och Institutionen för pedagogik och lärande de institutioner vid Fakulteten för samhällsvetenskap som hanterar majoriteten (80 %) av förskollärarytbildningens kurser, har en gästprofessor, Sven Persson, Malmö universitet, anställts under 2017 och 2018, på 25 %. En av hans uppgifter har varit att anordna meriteringsseminarier för personal som deltar i förskollärarytbildningen. Under en serie seminarier har adjunkter bland annat fått stöd i att identifiera relevant kompetensutveckling samt förbereda en meriteringsportfölj inför kommande ansökningar till doktorandtjänster. Institutionen har också, under 2016 och 2017, tillsvidareanställt två adjunkter och visstidsanställt tre adjunkter med lång och aktuell erfarenhet från förskolans verksamhet. För närvarande finansierar fakulteten två doktorandtjänster med inriktning mot förskolans praktik. De förväntas bli klara med sina studier under 2019 och 2020. Under våren 2018 inrättar fakulteten ytterligare en doktorandtjänst mot förskolans praktik. Dessutom har fakulteten arrangerat en licentiatforskarskola där fem kommunfinansierade förskollärare har genomfört en licentiatutbildning med inriktning mot förskolans praktik. Dessa fem kommer att vara klara med sin utbildning under våren och hösten 2018. Fakulteten har även under 2016 och 2017 rekryterat sju lektorer med inriktning mot pedagogik, utbildningsvetenskap och specialpedagogik. Fakulteten för samhällsvetenskap skriver i sin verksamhetsplan för 2018-2020 att samtliga institutioner som erbjuder lärarutbildning ska nå upp till en andel disputerade lärare på minst 65 procent på respektive campus år 2020.

En stark bidragande faktor till att lärares professionsrelaterade kompetens vidmakthålls och utvecklas är att det i samband med varje VFU-period görs VFU-besök vid minst ett tillfälle per student. Den övervägande majoriteten av de lärare som gör VFU-besök är undervisande lärare i programmet (I vissa fall görs VFU-besök av adjungerade yrkesverksamma förskollärare). Även om besökens direkta syfte är att kvalificera bedömningen av studentens yrkeskunnande ges rika tillfällen för dessa lärare att såväl observera som samtala om aktuell verksamhet i förskola. Under 2017 utfördes sammanlagt 700 besök. Besökande lärare genomför varje läsår i genomsnitt 18 besök. Varje besök är minst två timmar, vilket innebär att universitetslärarna årligen befinner sig cirka en arbetsvecka i förskolans verksamhet.

Eftersom en betydande del av utbildningen består av VFU har en satsning gjorts på att kompetensutveckla VFU-handledarna. 2013 startade en VFU-handledarutbildning som bygger på VFU-ramverket. Kursen är på 7,5 hp och ger utvecklade kunskaper om utbildningens uppdrag och organisation, styrdokument för lärarutbildningens VFU, begrepp, teorier och forskning om handledning och bedömning i lärarutbildning, samtalsmetodik, yrkeskunnandets kunskapssteoretiska språkliga och etiska dimensioner samt praktiskt handlednings- och bedömningsarbete. Fram till våren 2018 har cirka 200 handledare i

förskollärarytbildningen genomfört utbildningen. Under 2019 kommer en påbyggnadskurs i handledning att starta upp.

Värdering och analys

Antalet lärare och deras kompetens bedöms stå i proportion till utbildningens volym och genomförande. Antalet påverkas av att utbildningen bedrivs på två orter där lärare med relevant kompetens från respektive campus nyttjas. Under mätperioden lästes sammanlagt 43 kurser i utbildningen. Om hänsyn tas till att dessa kurser lästes av olika studentgrupper (hel- och delfart) vid olika orter (Kalmar och Växjö) kan antalet kurstillfällen sägas uppgå till 74. Antal registrerade studenter 2017 var 537 på vårterminen och 795 på höstterminen. En påtagligt ökad utbildningsvolym har lett till en viss eftersläpning av den permanenta bemanningen. Därför har utbildningen under ett övergångsskede tvingats använda en viss del visstidsanställningar. Bemanningen i utbildningen påverkas även, till viss del, av lärarnas placeringssort men deras särskilda kompetenser tas också tillvara genom undervisning på båda orterna, antingen genom fysisk närvaro eller via telebildundervisning. Antalet lärare påverkas också av att individer med spetskompetens inom ämnen eller forskningsområden anlitas inom de olika lärarprogrammen. Deras insats i förskollärarytprogrammet kan ses som förhållandevis liten medan deras totala undervisning i lärarprogrammen kan vara stor.

I inriktningens VFU-kurser deltar också lärare från skolor i regionen, vilka inte syns i tabellen. Dessa är behöriga förskollärare och flertalet av dem har genomgått universitetets handledarytutbildning som ges på avancerad nivå och omfattar 7,5 hp. Från och med hösten 2019 kommer även en fördjupningskurs i form av handledar- och mentorsutbildning på avancerad nivå omfattande 7,5 hp att erbjudas. Vidare finns ett flertal förskollärarytverk, där yrkesverksamma regelbundet möter universitetslärare kring frågor om grundskolans praktik. Detta gynnar också utformande och genomförande av kurser så att de blir relevanta för arbetslivet.

Institutionen för didaktik och lärares praktik samt Institutionen för pedagogik och lärande, som tillsammans ansvarar för majoriteten av förskollärarytutbildningens kurser, arbetar kontinuerligt med att rekrytera personal med relevant kompetens. Det kan dock konstateras att volymen på forskarytutbildning med inriktning mot förskola nationellt sett inte verkar motsvara lärosätenas behov av disputerade lärare. Denna situation leder dels till svårigheter att rekrytera lärare med viss kompetens, dels till ett stort behov av att bygga upp en omfattande forskarytutbildning för att därigenom bidra till kompetensförsörjningen lokalt och nationellt. Institutionerna, som båda är inne i en period av pensionsavgångar, rekryterar i första hand tillsvidareanställd personal men även rekryteringar av tidsbegränsat anställd personal förekommer. I den senare kategorin ingår så kallade adjungerade adjunkter som främst bidrar med aktuell yrkeserfarenhet från fältet. I rekrytering av kommunalt anställd personal är löneläget vid universiteten, jämfört med i kommunerna, en utmaning. Detsamma gäller för rekrytering av doktorander med lärarexamen. Gemensamt för NLU och samtliga fakulteter är att kompetensförsörjningen av lärare till lärarytutbildningen har varit högt prioriterad under ett flertal år.

I samarbete med nämnden kommer FSV att långsiktigt satsa på nyantagning av doktorander med inriktning mot pedagogik, inklusive specialpedagogik under 2018. Även rekrytering av lektorer till de institutioner som bedriver lärarytutbildning kommer att fortsätta under 2018. Utbildningen är emellertid medveten om att en sådan satsning ska ses i ett större perspektiv. Att höja andelen disputerade lärare i förskollärarytutbildningar är ett gemensamt problem för alla lärosäten. Vid bland annat nätverksträffar med förskollärarytutbildare i riket har konstaterats att det är stor konkurrens i riket om forskarytutbildade med inriktning mot förskolan. Förskollärarytutbildningen vid Linnéuniversitetet brottas självfallet med samma problematik men initiativ har tagits för att höja andelen disputerade i utbildningen. Bland annat kan den grupp doktorander som inriktar sig mot förskolan och som för närvarande befinner sig i forskarytutbildning ses som en sådan potentiell framtida förstärkning.

Att lärarkompetensen matchar innehållet i kurserna säkras till stor del av att nämnden har en beställarfunktion. Vilka institutioner som deltar i utbildningen är beroende av nämndens fördelning av anslag och ansvar. Vid utveckling och fastställande av nya kurser samt vid omprövning av tidigare beslut ska kunskapsmiljöer redovisa adekvat kompetens. Bedömningsgrunderna består av huruvida miljöer kan visa på en för kursinnehållet relevant forskningsbas med vetenskaplig förankring i nationell och internationell forskning samt en inriktning av lärarkompetens som i samverkan med VFU sammantaget ger en utbildning

med tydlig inriktning mot den kommande professionen. Miljön ska vidare vara en integrerad utbildnings- och forskningsmiljö som samverkar med det omgivande samhället. Utifrån en sådan inventering bereder och fattar nämnden beslut om ansvarig fakultet för utbildningsuppdraget. I vissa fall involveras lärare från en miljö/institution, i andra fall hanteras kursen av lärare från flera miljöer/institutioner och ibland anlitas lärare med särskilda kompetenser.

Utbildningsmiljö

NLU främjar den vetenskapliga basen för lärarutbildningen bland annat genom att årligen fördela forskningsanslag motsvarande ca 20 mkr till lärare och forskningsmiljöer som på ett tydligt och aktivt sätt bedriver forskning med relevans för det utbildningsvetenskapliga och ämnesdidaktiska undervisningsinnehållet. De miljöer som NLU fördelar forskningsanslag till utgör lärarutbildningens vetenskapliga bas. Miljöerna är på tydligt vis kopplade till lärarprogrammets olika undervisningsområden och deras motprestation är att miljöerna åtar sig ansvar för den vetenskapliga kvaliteten inom de kurser och/eller innehållsområden som utgör forskningsmiljöns kompetensområde. Miljöer som NLU fördelar medel till är:

- * Barn- och barndomskollegiet (BBK)
- * Kollegiet för lärares arbete (KOLA)
- * Läroplansteori och didaktik (SITE)
- * Idrottsvetenskap
- * Centrum för specialpedagogisk forskning (CSF)
- * Centrum för ämnesdidaktisk forskning inom konst och humaniora vid Linnéuniversitetet (CÄHL)
- * Centrum för kultursociologi (CCS)
- * Språk-, läs-, och skrivutveckling (SLSU)
- * Matematikdidaktik
- * Naturvetenskapernas didaktik

Varje miljö får årligen också ett driftsstöd som ska användas till utbildningsvetenskaplig seminarieverksamhet med inriktning främst mot de kurser/innehållsområden som forskningsmiljön ansvarar för och som ska vara tillgängligt för samtliga lärarutbildare vid båda campus. Miljöerna ska också bidra till vetenskaplig kvalitetssäkring av de kurser och innehållsområden som miljön ansvarar för. Via strategisk rekrytering och kompetensutveckling av befintlig personal kan NLU även säkerställa och långsiktigt utveckla lärarutbildningsprogrammets forskningsbas. Genom tydligt ställda krav på forskargruppernas forskningsaktiviteter, deras medverkan i lärarutbildningsprogrammets undervisning samt engagemang i samverkansuppdrag arbetar nämnden aktivt för att synliggöra och stärka kunskapsrotationen mellan forskning, utbildning och samverkan. Nedan exemplifieras hur den vetenskapliga och professionsinriktade kunskap som produceras i några av dessa forskningsmiljöer kommer förskollärarutbildningen till del.

Vetenskapliga och professionsinriktade miljöer

Den största andelen kurser med inriktning mot förskola återfinns på Institutionen för didaktik och lärares praktik. Institutionen utgör tillsammans med Institutionen för pedagogik och lärande en solid bas för förskolläraryrket genom att dessa båda institutioner tillsammans ansvarar för huvuddelen av kurserna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan. Medan Institutionen för didaktik och lärares praktik tar ett huvudansvar för huvudområdena utveckling och lärande, bedömning och betygssättning, sociala relationer och konflikthantering och ledarskap inom UVK, kurser inom VFU samt FPO-kurser, ansvarar Institutionen för pedagogik och lärande för huvudområdena läroplansteori och didaktik, vetenskapsteori, forskningsmetodik och statistik, utvärdering och utvecklingsarbete samt specialpedagogik inom UVK. Institutionen för pedagogik och lärande ansvarar för en forskarutbildning som omfattar ett trettiotal doktorander med inriktning pedagogik. Ett nära samarbete mellan de båda institutionerna, där sammantaget över hundra lärare ingår, utgör en kompetensbas för förskollärarutbildningen som borgar för att kvalitet upprätthålls i de olika kurserna.

För undervisande lärare finns återkommande möjligheter att utveckla sin vetenskapliga kompetens och kunskap om forskning genom att koppla sin undervisning till pågående relevant forskning vid universitetets forskningsmiljöer. Vid fakulteten för samhällsvetenskap finns Barn- och barndomskollegiet (BBK), vilken är en av de mest betydelsefulla forskningsmiljöerna för utbildningen. BBK är en etablerad tvåinstitutionell miljö. De kunskapsområden som hanteras inom BBK rör sig inom, alternativt mellan, professionsforskning, didaktisk forskning och värdepedagogisk forskning i förskola, förskoleklass och fritidshem. Fältet spänner således över ett brett kunskapsområde med de olika pedagogiska praktikerna som gemensam bas. Det gör också att BBK har koppling till flertalet kurser inom förskollärarytbildningen. En viktig strategi i BBK är att det ska finnas en direkt koppling mellan pågående forskning och den grundutbildning som bedrivs mot de yngre åren. Det betyder att aktiva inom miljön, adjunkter och forskare, också bedriver undervisning samt utvecklar och ansvarar för kurser inom utbildningen. I dessa kurser får studenterna ta del av och arbeta med den forskning som produceras inom miljön. Några exempel på sådana kurser är FPO1, FPO3, UVK3, och FPO7. BBK arrangerar även kontinuerligt seminarier för all personal på institutionerna för lärares praktik samt pedagogik och lärande. Miljöns disputerade har sedan 2011 varit starkt involverade i utvecklingen av det nya förskollärarytprogrammet. Företrädare för miljön är också examinatorer i utbildningens kurser, aktiva medlemmar i programrådet samt har deltagit i ett flertal av nämndens utvecklingsgrupper.

Kollegiet för lärares arbete är en annan forskningsmiljö som har inflytande i utbildningen. Miljön bedriver forskning om lärares profession, kunskap, lärande och yrkeskarriär och har varit representerade i förskollärarytbildningens programråd samt kraftigt involverade i utbildningens formering av VFU. Utifrån forskning om (förskol)lärares yrkeskunnande och yrkeslärande har miljön utvecklat ett ramverk som ska stödja lärande, handledning och bedömning i VFU samt ansvarat för VFU-ramverkets implementering i utbildningen. Representanter för miljön har också utvecklat och deltagit aktivt i utbildningen av VFU-handledare.

Forskningsmiljön Läroplansteori och didaktik ansvarar för och/eller deltar i kurserna UVK 2, UVK 3, FPO7 och FPO9 samt arrangerar seminarier för verksamma inom utbildningen. Miljön bidrar med forskning och kunskap inom allmäntdidaktik och läroplansteori som kan beskrivas vara av grundforskningskaraktär och som samtidigt utvecklar nödvändiga förändringsverktyg för pedagogiska professioner. I miljön granskas och analyseras hur pågående samhällsförändringar som framväxande globala policydiskurser, nya läroplaner och styrdokument påverkar villkoren för bildning, kunskapsbildning, undervisning och lärande. Ett centralt område är följaktligen hur förskolereformer samspelar med undervisning och lärande i förskolans pedagogiska praktiker.

Som tidigare nämnts genomförs seminarier kontinuerligt i kollegiet för matematikdidaktik. Miljön i matematikdidaktik möter också, via sina nätverk, verksamma förskollärare och lärarutbildare för erfarenhetsutbyte 2-3 gånger per år. Innehåll från nätverksträffarna har vidareutvecklats till innehåll och kurslitteratur i lärarutbildningen. Till exempel har deltagande förskolor och nätverksansvarig bedrivit en studie med fokus på programmering i förskolan som senare utvecklats till ett moment i utbildningen.

Flera förskollärarytbildningen relevanta forskningsmiljöer finns också på Institutionen för svenska språket. Educational Linguistics fungerar som en etablerad institutionsövergripande forskningsmiljö där forskningen handlar om relationen mellan språk, tanke och kunskapsutveckling inom exempelvis förskola, skola och universitet. Forskargruppen Språk-, läs- och skrivutveckling (SLSU) består av språkvetare, litteraturvetare och pedagoger som forskar om barns talspråkliga och skriftspråkliga kompetenser och texter samt hur språkutvecklande undervisning kan bedrivas så att lärande främjas under förskoleåren och de tidiga skolåren.

Professionsinriktningen på utbildningsmiljön möjliggörs genom att studenterna, under de fyra VFU-perioderna, får rika tillfällen att delta i förskolans verksamhet. Deltagande i VFU är givetvis en stor anledning till att 98 % av studenterna i den senaste programutvärderingen 2018 menar att de utvecklat kunskaper om den verksamhet som utbildningen syftar till samt att 91 % hävdar att utbildningen förberett dem för arbetslivet. Professionsinriktningen stärks ytterligare genom att lärare vid universitetet, i samband med varje VFU-period, genomför VFU-besök. Utifrån dessa kontakter med verksamheten skapas förutsättningar för lärarna att inrikta kurserna mot professionen.

Utbildningens koppling till professionen förstärks också genom att verksamma förskollärare anlitas i programmets kurser. Här kan bland annat nämnas kursen FPO2 där en verksam förskollärare (formgivare

utbildad vid Konstfack) anlitas för att undervisa om konstnärlig berättarverkstad med lera som material, som ett exempel på hur man kan arbeta med estetiska lärprocesser i språkutvecklande syfte. I UVK3 bjuds förskolechefer in för att föreläsa om kvalitetsarbete, i FPO7 deltar förskollärare/moders-måslärare för att dela med sig av erfarenheter om flerspråkighet i förskolan. Dessutom föreläser verksamma förskollärare i FPO7 om inskolning.

För att stärka forskning och forskarutbildning inom lärarprogrammen har rektor under 2018 gett fakulteteten för samhällsvetenskap i uppdrag att i samverkan med andra fakulteter och nämnden utveckla en forskarskola i didaktik och en fakultetsövergripande forskningsplattform för forskning om förskola/skola och lärande. Vidare har nämnden i uppdrag att tillsammans med fakulteter vid universitetet utveckla en kunskapsmiljö kring förskola/skola och lärande. Båda dessa projekt stötts ekonomiskt av universitetsledningen.

Samband mellan forskning och utbildning

Samtliga forskargrupper har en hög vetenskaplig publikation och flera har under de senaste åren varit väldigt lyckosamma med att erhålla externa forskningsmedel. Miljöernas forskning sprids även genom utgivning av läromedel och litteratur som riktar sig till lärarstudenter och verksamma lärare inom utbildningen. Forskarna undervisar och handleder bland annat inom förskollärarytbildningen. Studenterna möter företrädare för de olika forskningsgrupperna i seminarier, workshops och föreläsningar där de ska genomföra uppgifter som genom utbildningen kräver ökande grad av vetenskaplighet. Sammantaget kan därmed sägas att det bedrivs relevant och relativt omfattande forskning som knyter an till programmets olika delar och som på olika sätt kommer studenternas lärande till del. Exempelvis deltar forskare från två forskningsmiljöer – Barn- och barndomskollegiet och Läroplansteori och didaktik – i kursen UVK3, Uppföljning, utvärdering och utvecklingsarbete i förskolan. Deltagande forskare har särskild kompetens inom området kopplat till förskolans verksamhet. Ett annat exempel är kursen FPO3, Förskolebarns läsande och skrivande, där en undervisande lärare är aktiv i forskning om barns skriftspråk och ledare för ett nordiskt nätverk om early literacy. Ett tredje exempel utgörs av kursen FPO6 där forskningsresultat kommuniceras direkt ifrån forskare, som också är undervisande lärare, till studenter. Här deltar även en doktorand i kursen genom aktivt deltagande och undervisning på workshops och laborationer.

Värdering och analys

De olika forskningsmiljöerna alltså har direkt påverkan på utbildningen genom att de som medverkar producerar forskning som ingår i kurslitteraturen, har kursansvar, handleder och undervisar samt är involverade i kvalitetsarbete kring kursplaner och kursutveckling. Sammantaget pågår mycket forskning som knyter an till lärarutbildningens olika inriktningar och som på olika sätt kommer studenternas lärande till del. Ett generellt problem är dock att lärare behöver fördela sin tid mellan lärarutbildning, forskning, fortbildnings- och samverkansuppdrag. På fakulteterna försöker man möta detta genom att arbeta i lärarlag, för att på så sätt stärka erfarenhetsutbytet mellan pågående forskning och undervisning. Den fortlöpande seminarieverksamheten som bedrivs inom samtliga 10 forskargrupper utgör här ett konkret exempel på sådan verksamhet. Detta kollegiala ansvar svarar för att en tydlig relation mellan forskning och utbildning säkras i kursernas genomförande. Att sambanden mellan vetenskap/forskning och utbildning är starka kan bland annat ses i de uppföljningar som görs i kurs- och programutvärderingar. I den senaste Linnébarometern menar 95 % av studenterna att utbildningen vilar på konstnärlig/vetenskaplig grund och 91 % uppger att deras lärare haft en bred och djup kunskap i de ämnen de föreläser i. Samtidigt svarar bara 64 % att deras vetenskapliga intresse ökat under studietiden, något som kan ses som signal för att initiera ett utvecklingsarbete. Initiativ i den riktningen har redan tagits. Institutionen för didaktik och lärares praktik avser exempelvis att under 2018 upprätta en dialog med forskningsmiljöerna med avseende på inspel i utbildningen och i pågående men också planerade projekt.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Examensmål 1

visa sådana kunskaper inom det förskolepedagogiska området och sådana ämneskunskaper, inbegripet kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen

Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 1

Termin	Kurser	Lärandemål i kursplaner
1 4	UVK1 UVK2	-redogöra för och jämföra teorier om kunskap, lärande och utveckling -redogöra för grunddragen i det svenska och internationella läroplansteoretiska och didaktiska forskningsfältet
1 2 3 4	FPO1 FPO3 FPO5 FPO6	-redogöra för och jämföra teorier om lek -redogöra för olika perspektiv på digitala medier och digitala verktyg för lek och lärande -förklara teorier och redogöra för forskning om barns skriv- och läsutveckling -beskriva matematisk begreppsbyggnad samt barns utveckling av tal- och rumsuppfattning -tillämpa teoretisk kunskap om naturvetenskap, teknik och ämnesrelaterad didaktik vid planering av verksamhet samt analys av planerade aktiviteter
7	Ex-arbete	-värdera, jämföra och förhålla sig kritisk till olika källor samt visa kompetens i informationssökning -orientera sig i och redovisa för studien relevant forskning och litteratur
3-6	VFU 2-4	-kommunicera lärandeinnehållet på ett för barnen tydligt sätt samt utifrån en medveten förståelse av ämnet/ämnesområdet

Exempel på kopplingar mellan lärandemål, lärandeaktiviteter, examination och betygskriterier

FPO3 – Lärandemål: Förklara teorier och redogöra för forskning om barns skriv- och läsutveckling

Det första exemplet är hämtat från kursen Förskolebarns läsande och skrivande, 7,5 hp. Utifrån ett helhetsperspektiv på lek, lärande och omsorg behandlas teorier och forskning angående barns skriv- och läsutveckling. Studenterna får en föreläsning om barns symbolförståelse och under en fältstudiedag genomför de barnintervjuer. Intervjuerna tolkas och kategoriseras både enskilt och i ett lärarlett seminarium. Seminariet syftar till att de studerande utifrån vad som framkommit i barnintervjuerna ska dra slutsatser om pedagogiska implikationer i förskolans praktik. Med utgångspunkt från tidigare forskning, och från en mindre studie som de själva har genomfört, tillägnar sig studenterna kunskap om barns skriv- och läsutveckling i förskolan och sätter detta i relation till sitt uppdrag som lärare. Kursmålet examineras genom en individuell muntlig presentation i form av en kort film, som läggs in i det webbaserade kursrummet. För godkänd krävs att studenten visar grundläggande kunskap och förståelse för centrala begrepp, aktuella teorier och forskning om barns skriv- och läsinlärning.

FPO5 – Lärandemål: Kunna beskriva matematisk begreppsbyggnad samt barns utveckling av tal- och rumsuppfattning

Det andra exemplet är från kursen Förskolebarns lärande i matematik, 15 hp. I kursen fokuseras barns lärande av matematik med utgångspunkt i de didaktiska frågorna vad, hur och varför. Föreläsningar med uppföljande seminarier ges om begreppsbyggnad, rumsuppfattning samt förskolebarns utveckling av taluppfattning. Under ytterligare ett seminarium genomförs matematikutforskande aktiviteter medan ett annat seminarium har fokus på att arbeta med rumsuppfattning i förskola och förskoleklass. Studenterna

får öva på att utforma matematikaktiviteter med hänsyn till både ett barnperspektiv och barns perspektiv. Ett annat moment i kursen är att söka vetenskapliga artiklar om förskolebarns matematiska lärande eller förskolors arbete med matematik. Innehållet i artiklarna bearbetas både enskilt och i grupp, för att skapa förståelse för vad resultatet av studierna innebär för arbetet med matematik i förskolan. Kursmålet examineras genom en salstentamen under vilken studenterna får se en filmsekvens, som visar en förskollärare som tillsammans med ett förskolebarn genomför en aktivitet innehållande matematik. Studenten ska för betyget godkänd visa sitt ämnesdidaktiska kunnande genom att analysera aktiviteten och visa förståelse för begreppsbyggnad, taluppfattning, rumsuppfattning, matematiska aktiviteter, villkor för lärande i matematik och möjligheter för fortsatt matematisk utveckling.

FPO6 – Lärandemål: Tillämpa teoretisk kunskap om naturvetenskap, teknik och ämnesrelaterad didaktik vid planering av verksamhet samt analys av planerade aktiviteter

Det tredje exemplet är taget från kursen Naturvetenskap och teknik i förskolan, 7,5 hp. Kursen innehåller laborationer, litteraturuppgifter och workshop samt en planeringsuppgift. I planeringsuppgiften ska studenten planera en aktivitet med ett naturvetenskapligt innehåll för barn. Stor vikt läggs vid studentens ämnesteoretiska samt ämnesdidaktiska kunnande. De ämnesteoretiska kunskaperna visas genom att studenten på ett korrekt sätt kan förklara det fenomen den valda aktiviteten visar. Om aktiviteten till exempel handlar om att flyta/sjunka ska studenten kunna redogöra för vad densitet är och hur det spelar in för om ett föremål flyter/sjunker. I planeringen av lärandeaktiviteten ska studenten även ta hänsyn till aktuell ämnesdidaktisk forskning samt ta hjälp av de teorier om barns lek och lärande som ingår i tidigare kurser, för att på så sätt motivera den valda aktiviteten samt de mål som sätts upp. Lärandeaktiviteten dokumenteras i en skriftlig rapport som sedan ventileras under ett oppositionsförfarande. Progression i studentens lärande speglas av den synes av olika kunskaper studenten gör genom att koppla föregående kursers innehåll till detta kursinnehåll. Den slutgiltiga examinationen sker genom en salstentamen där studenten för godkänd ska visa upp goda insikter i teknikämnets och naturvetenskapens kunskapsinnehåll och didaktik.

Analys och värdering

Examensmål 1, eller delar av det, berörs på olika sätt i samtliga kurser i utbildningen. Utbildningen ger därmed rikliga tillfällen att utveckla kunskaper om central teori- och begreppsbyggnad samt om forskning inom det förskolepedagogiska området. Härigenom säkerställs att studenterna kan erhålla såväl bred som djup kunskap. De presenterade exemplen ovan visar hur utbildningen utformas för att stödja studentens lärande av de ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen. Progression finns gällande hur studenterna förväntas att visa kunskap och förståelse i relation till examensmålet. Exempelvis ska studenterna i kursen FPO3 kunna förklara teorier och redogöra för forskning inom ämnesområdet för att på så sätt uppvisa sin förståelse. I den efterföljande kursen FPO5 förväntas studenten att utifrån sitt kunnande om förskolepedagogiskt område samt sina ämneskunskaper beskriva barns begreppsbyggnad inom matematik samt hur barn utvecklar tal- och rumsuppfattning. Kursmålet i FPO6 visar att det nu krävs av studenten att visa prov på förståelse genom att själv kunna tillämpa ämnesdidaktiska och didaktiska kunskaper inom naturvetenskap, men också kunna genomföra en analys av planerade aktiviteter.

Hur utbildningen möjliggör att studenterna uppnår examensmålet kan avläsas i de programutvärderingar som görs varje läsår. I den senaste genomförda (januari 2018) ansåg 98 % av studenterna att de har utvecklat kunskaper inom ämnesområdena. I Linnébarometern 2017 menar 97 % att kursinnehållet är tydligt knutet till forskning och 91 % av dem bedömer att undervisande lärare har haft både breda och djupa ämneskunskaper. Resultat från SCB:s senaste alumnenkät 2017 riktad mot de förskollärostudenterna i riket som tog examen 2014 och 2015, och som alltså har befunnit sig i arbetslivet i två till tre år, visar att 88 % (jmf riket 90 %) av studenterna vid Linnéuniversitetets förskolläroutbildning uppger att utbildningen har gett dem goda ämneskunskaper. I samma undersökning menar dessutom 90 % av studenterna (riket 84 %) att de har fått goda kunskaper gällande att integrera ny kunskap i undervisningen.

Även om utbildningen kan sägas ge studenterna goda möjligheter att utveckla kunskaper om central teori- och begreppsbyggnad samt om forskning inom ämnesområdena har PR uppfattat att det finns ett utvecklingsområde vad gäller kursmål som kan kopplas till kännedom om hur ett utvecklingsarbete kan bedrivas inom en förskolekontext (se beskrivningen och analysen av mål 5).

Ytterligare ett utvecklingsområde som kan knytas till examensmålet är undervisning i förskolan. Undervisningsbegreppet är på väg in i förskolan, bland annat i samband med en revidering av förskolans läroplan. Utbildningen behöver tillskapa ökade möjligheter för studenterna att få bearbeta undervisningsbegreppet, såväl i teorikurser som under VFU. Under hösten 2018 planeras en dag när kursansvariga och undervisande lärare i FPO-kurser, UKV-kurser och VFU-kurser möts kring undervisning i förskolan. Syftet är att ge ökade möjligheter för studenterna att återkommande i utbildningen, utifrån olika innehållsområden och ämnesinnehåll, bearbeta och pröva vad undervisning i förskolan och förskollärarens roll i undervisning innebär.

Examensmål 2

visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen

Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 2

Termin	Kurser	Lärandemål i kursplaner
1 7	UVK1 UVK6	-tillämpa observation som vetenskaplig metod -analysera kvantitativa och kvalitativa datamaterial med utgångspunkt i ett specifikt teoretiskt perspektiv -redogöra för relevanta vetenskapsteoretiska inriktningar -kritiskt granska och resonera om sambandet mellan kunskapsintresse, forskningsfråga, metod, analys, resultat och slutsatser i ett vetenskapligt arbete -självständigt planera ett vetenskapligt arbete och kunna motivera genomförda val samt värdera planen utifrån forskningsetiska aspekter
2 3 7	FPO3 FPO5 FPO9	-förhålla sig till forskningsetiska principer samt analysera och redovisa empiriskt material -övergripande beskriva matematikdidaktisk forskning med relevans för förskolebarns lärande i matematik och förskolans arbete med matematik -problematisera förskolans praktik i relation till begreppen vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
7	Ex-arbete	-planera och genomföra en vetenskaplig undersökning inom det förskolepedagogiska området -självständigt samla in, tolka, analysera data samt skriftligt kommunicera resultat med vetenskapligt underbyggda argument -försvara sitt självständiga arbete med sakliga och relevanta argument -kritiskt granska och konstruktivt diskutera andra studerandes självständiga arbete
1-6	VFU 1-4	-reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån teoretiska och praktiska argument

Exempel på kopplingar mellan lärandemål, lärandeaktiviteter, examination och betygskriterier

FPO5 – Lärandemål: Övergripande beskriva matematikdidaktisk forskning med relevans för förskolebarns lärande i matematik och förskolans arbete med matematik

Det första exemplet kommer från kursen Förskolebarns lärande i matematik, 15 hp. I kursen söker och bearbetar studenterna vetenskapliga artiklar. Artiklarna väljs utifrån att de ska fokusera sociala, kulturella alternativt genusaspekter gällande förskolebarns lärande i matematik och/eller förskolans arbete med matematik. Varje student sammanfattar sin artikel och ger därefter kamratrespons på texterna för att sedan i mindre grupper sammanställa en gemensam presentation. Resultat, samband, likheter/skillnader och reflektioner från samtliga artiklar ska synas i presentationen. I presentationen ska artiklarnas innehåll (vetenskaplig grund) kopplas till egna erfarenheter från förskolans verksamhet. Även om dessa erfarenheter inte kan anses vara beprövade utgör de en viktig roll i kopplingen mellan vetenskaplig grund

och beprövad erfarenhet. Lärandeaktiviteten examineras genom en muntlig redovisning och för betyget G ska samtliga delar enligt presentationen ovan vara genomförda.

FPO9 – Lärandemål: Problematisera förskolans praktik i relation till begreppen vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Det andra exemplet visar att studenterna inom ramen för kursen Kommunera och begreppsliggöra förskolans praktik, 7,5 hp problematiserar förskolans verksamhet med utgångspunkt i beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund. Undervisningen i kursen består av en föreläsning om vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, studiegruppsarbete om pedagogisk grundsyn och pedagogisk skicklighet samt en workshop där studenterna ska presentera svensk förskola och förskolepedagogik för fiktiva intressenter. Kursmålet examineras genom en skriftlig examinationsuppgift i vilken studenterna ska ta ställning till om en utsaga bygger på beprövad erfarenhet eller inte samt motivera sitt ställningstagande. Studenterna ska även bemöta ett påstående om förskoleverksamhet genom att söka efter aktuell nationell och internationell forskning samt gå i dialog med påståendet utifrån en argumentation baserad på studiernas vetenskapliga resultat. För godkänd krävs att den studerande visar grundläggande kunskap och förståelse för förskolans pedagogiska praktik och centrala begrepp och kan koppla detta till vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

UVK6 – Lärandemål: Analysera kvantitativa och kvalitativa datamaterial med utgångspunkt i ett specifikt teoretiskt perspektiv

Det tredje exemplet kommer från kursen Vetenskapsteori och forskningsmetodik, 7,5 hp. Studenterna deltar inledningsvis i föreläsningar och seminarier om vetenskapsteori och pseudovetenskap. Deras kunskaper om vetenskapsteoretiska inriktningar examineras sedan i form av en quiz. Efter att studenterna i tidigare kurser har arbetat med kvalitativ analys ges i denna kurs en föreläsning om kvantitativ analys av data. Studenternas förmåga att genomföra kvalitativ och kvantitativ analys examineras via workshops. Den kvalitativa analysen är en gruppuppgift medan den kvantitativa är en individuell uppgift. Den kvalitativa analysen innebär att studenterna ska kategorisera ett empiriskt material (ett observationsutdrag), först induktivt och sedan deduktivt. Den kvantitativa analysen består av att studenterna ska beskriva ett givet material med hjälp av deskriptiv statistik samt genomföra hypotesprövning med enklare inferensstatistik. Examinationerna bedöms med U/G utifrån betygskriteriet att studenterna ska genomföra och uppvisa en kvalitativ respektive kvantitativ analys på en grundläggande nivå.

Analys och värdering

Det kursmål som har valts ut från kursen FPO5 som exempel på måluppfyllelse har fokus på matematikdidaktisk forskning och studenterna ska kunna beskriva denna forskning på ett övergripande sätt. Här finns en tydlig koppling mellan examensmål, kursmål och lärandeaktivitet. I lärandeaktiviteten söker studenterna vetenskapliga artiklar angående ett specifikt innehållsområde. Förutom forskningsresultat fokuseras metodfrågor. De olika artiklarna jämförs i avsikt att få syn på likheter och skillnader. I lärandeaktiviteten hanterar studenterna också begreppen vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. För att urskilja begreppet beprövad erfarenhet behandlas det i relation till studenternas egna erfarenheter. I kursen FPO9 återkommer kunskap om begreppen vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet som ett explicit kursmål. Studenten ska nu kunna använda begreppen för att undersöka om den pedagogiska praktiken vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. De ska själva ta ställning till vilka sökord som ska användas för att hitta forskning som berör de utsagor om förskoleverksamhet som de ska gå i dialog med. De ska även självständigt kunna bedöma vad som kan definieras som beprövad erfarenhet och vad som faller utanför den definitionen. Här finns en progression när det gäller förståelse av begreppen beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund. En progression uppstår även i relation till kursen FPO5 där studenten ska kunna söka vetenskapliga artiklar och självständigt bedöma relevans av just denna forskning i relation till aktuella sammanhanget. Kvalitativa metoder och resultat från kvalitativa undersökningar har studenterna arbetat med på ett eller annat sätt i flera kurser, exempelvis i kurserna FPO2, UVK4 och FPO7. I kursen UVK6 förväntas studenten bygga vidare på sitt kunnande om kvalitativa metoder med sikte på det självständiga arbetet, men också kunna analysera och därmed visa kunnande om kvantitativa metoder.

Enligt studenternas egna bedömningar, såsom det framkommer i senaste Linnébarometern, programvärderingen och alumnundersökningen, framstår måluppfyllelsen av examensmål 2 företrädesvis som god. Som framkommit under examensmål 1 bedömer studenterna att det finns en tydlig forskningsanknytning i utbildningen. Kurslitteratur består i hög grad av både avhandlingar och vetenskapliga artiklar, vilket leder till att studenterna möter olika forskningsmetoder och teorier. De forskare från universitetet som studenterna möter bidrar även till kunskaper via föreläsningar och seminarier. I Linnébarometern framför 95 % av studenterna att undervisningen vilar på vetenskaplig grund och majoriteten svarar att de under studierna har gång fått ett ökat intresse för vetenskapliga frågor. I programvärderingen går det att utläsa att 82 % av studenterna anser att det självständiga arbetet bidrar till att de utvecklat sin förmåga att teoretiskt reflektera över den kommande yrkesverksamheten. Dessutom bedömer 93 % att de under utbildningens gång fortlöpande utvecklat sin vetenskapliga kompetens och flertalet svarar att det självständiga arbetet medfört att de har utvecklat förmågan att på vetenskaplig grund utveckla sin undervisning. I den senaste programvärderingen framhåller 80 % av studenterna att de kommer att använda vetenskaplig metodik och ett vetenskapligt förhållningssätt i sin kommande yrkesutövning. Även alumner anser i mycket hög grad att vetenskaplig metodik och vetenskapligt förhållningssätt är något som de har fått genom Linnéuniversitetets förskollärautbildning. Av dessa har 95 % (jmf riket 89 %) svarat att de i sin utbildning fick goda kunskaper inom området.

NLU har beslutat om gemensamma bedömningskriterier för självständigt arbete som ska gälla för samtliga lärarutbildningar. PR har dessutom bjudit in kursansvariga lärare till en dag där lärarna med utgångspunkt från nämnda kriterier berättade vad som görs i respektive kurs för att stödja studenterna att utveckla kunskaper att skriva det självständiga arbetet. PR har även, för att säkra progression med anledning av att förändringar har gjorts i strukturplanen inför hösten 2015, gjort en översyn av skrivningar under rubriken vetenskaplig progression i kursplanerna. Översynen har återkopplats till kursansvariga då revideringar behövt göras i kursplanetexter. Det kan emellertid konstateras att studenterna i alltför liten utsträckning ges möjlighet, att via lärandeaktiviteter, bli förtrogna med kvantitativ metod. Även om studenterna möter vetenskapliga artiklar där kvantitativ metod har använts nämns inte kvantitativ metod explicit som innehåll i kurser. Här återstår arbete att göra. Ett exempel på att mer uppmärksamhet har riktats mot kvantitativ metod är att examinatorer och handledare för självständigt arbete vid möten har diskuterat att studenterna i sin redogörelse för metod också ska motivera varför kvantitativ eller kvalitativ analys valts bort. Detta har lett till att studenterna uppmanas att i sitt resonemang om metod även kort motivera varför de har valt bort det andra tillvägagångssättet. Med undantag av kännedom om kvantitativ metod, där vi har identifierat ett utvecklingsområde, gör vi bedömningen att övriga aspekter av examensmålet genom utbildningen är uppnått.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Examensmål 3

visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevant forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet

Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 3

Termin	Kurser	Lärandemål i kursplaner
4	UVK2	-beskriva och reflektera över förskolan i ett samhälls- och individperspektiv med avseende på relationen mellan förutsättningar, processer och resultat
3	FPO5	-observera, dokumentera och analysera yngre barns lärande i matematiska sammanhang och utifrån dessa observationer, dokumentationer och analyser ta ställning till sitt eget agerande
5	FPO7	- diskutera och reflektera över samspel och samtal med vårdnadshavare i samband med inskolnings-och utvecklingssamtal, föräldramöten och andra former av samverkan samt hur förskollärarens egna livserfarenheter påverkar samspel

7	FPO9	-skriftligt formulera sin pedagogiska grundsyn, reflektera över den tillsammans med andra samt diskutera dess långsiktiga konsekvenser för det som sker i förskolans pedagogiska praktik
7	Ex-arbete	-självständigt samla in, tolka, analysera data samt skriftligt kommunicera resultat med vetenskapligt underbyggda argument, inkluderat en populärvetenskaplig sammanfattning -försvara sitt självständiga arbete med sakliga och relevanta argument -kritiskt granska och konstruktivt diskutera andra studerandes självständiga arbete
6	VFU 3-4	-reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån erfarenhetsbaserade argument -skapa professionella relationer till kollegor i syfte att främja verksamhetens utveckling

Exempel på kopplingar mellan lärandemål, lärandeaktiviteter, examination och betygskriterier

FPO7 – Lärandemål: Diskutera och reflektera över samspel och samtal med vårdnadshavare i samband med inskolnings- och utvecklingssamtal, föräldramöten och andra former av samverkan samt hur förskollärares egna livserfarenheter påverkar samspel

Det första exemplet är hämtat från kursen Samspelets kraft i förskolepedagogisk kontext, 15 hp. Examensmålet lyfter fram betydelsen av att kunna förhålla sig till både egna och andras erfarenheter. Genom att exempelvis mötas i studiegrupper och ta del av föräldrabloggar angående inskolning- och utvecklingssamtal och andra former av kontakter med förskolan får studenterna möta vårdnadshavares och andra studenters erfarenheter. Erfarenheterna tillvaratas, granskas, systematiseras och blir underlag för reflektion. Ett annat moment i kursen är en workshop där studenterna prövar på olika samtal med vårdnadshavare genom rollspel, i vilka universitetslärare agerar vårdnadshavare och studenterna går in i roller som pedagoger. Efter varje rollspel förs samtal som syftar till att förstå det scenario som spelats upp utifrån flera perspektiv. Kursmålet examineras genom ett rapportarbete som skrivs i grupp där intervjuer med förskollärare om samverkan med vårdnadshavare är det empiriska underlaget. Diskussionsdelen skrivs individuellt. För godkänd på rapportarbetet och diskussionsdelen krävs att författarna visar grundläggande kunskap om, och förståelse för, aktuellt innehållsområde och refererar till relevant litteratur. I diskussionsavsnittet krävs för godkänt betyg att studenten diskuterar resultatet i relation till rapportens bakgrundskapitel och empiri.

VFU 3–4 – Lärandemål: Reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån erfarenhetsbaserade argument

Under VFU-perioderna ges den studerande tillfälle att observera och pröva på typiska situationer i yrket som ligger till grund för reflektion. Under de två sista VFU-perioderna ska den studerande kunna kritiskt granska verksamheten baserat på gjorda erfarenheter. Målet införs under VFU 3 och under denna period ska studenten utifrån erfarenheter och insikter om komplexiteten i arbetet nyanserat kunna förklara och motivera sitt handlade. Studenten ska också visa intresse för andras erfarenheter av samma eller liknande situationer. Bedömning görs fortlöpande under VFU-perioden av handledaren samt i samband med VFU-besök av lärare från universitetet. Slutgiltig bedömning av de studerande sker i relation till VFU-ramverket efter avslutad VFU-period.

FPO9 – Lärandemål: Skriftligt formulera sin pedagogiska grundsyn, reflektera över den tillsammans med andra samt diskutera dess långsiktiga konsekvenser för det som sker i förskolans pedagogiska praktik

Det sista exemplet på hur examensmålet hanteras är hämtat från kursen Kommunicera och begreppsliggöra förskolans praktik, 7,5 hp. I kursen, som är en av utbildningens avslutande kurser, ska studenten visa förmåga att formulera sin pedagogiska grundsyn och kommunicera den med andra. I kursen ingår en föreläsning om pedagogisk grundsyn samt studiegruppsarbeten om pedagogisk grundsyn och pedagogisk skicklighet. Kursmålet examineras i en muntlig examination i form av en fiktiv anställningsintervju. För godkänd krävs att den studerande kan kommunicera väl underbyggda ställningstaganden, visa kunskande

om förskolans pedagogiska praktik och centrala begrepp samt visa förmåga att reflektera och argumentera över yrkesroll och uppdrag.

Analys och värdering

De valda kursmålen som används som exempel på hur examensmål 3 hanteras har fokus på studenternas lärande utifrån egna och andras livserfarenheter samt på att kunna använda erfarenheter som grund för frågor om det som sker i en pedagogisk verksamhet. Redovisade lärandeaktiviteter ger studenterna möjlighet att träna sin förmåga att muntligt kommunicera systematiserade erfarenheter och aktivt delta i samtal angående verksamhetsutveckling och utveckling av yrkeskunskande. Exempelvis hör kursmålet från VFU-ramverket hemma inom domänen analytisk/reflekterande kompetens, inom vilken det ställs krav på studenterna att kunna kommunicera erfarenheter och iakttagelser så att dessa kan diskuteras och ifrågasättas kollegialt i arbetslag och i andra pedagogiska forum. Valda kursmål samt de ovan beskrivna lärandeaktiviteterna visar att utbildningen ger de färdigheter och förmågor som krävs för att examensmål 3 ska anses vara uppnått.

Av de studenter som har besvarat Linnébarometern 2017 uppger 97 % att de under utbildningen har blivit sporrade att reflektera över och diskutera kursinnehåll. 82 % menar dessutom att det har varit ett öppet och respektfullt samtalsklimat på utbildningens seminarier och examinationer. Statistiken kan förstås som att utbildningen lyckats upprätta och upprätthålla ett klimat i vilket det ingår en vilja att dela egna erfarenheter med andra samt även lyssna in och lära av andras erfarenheter. Den senaste programvärderingen visar att 73 % av studenterna anser att de genom utbildningen utvecklat kunskande om att bedriva ett konstruktivt samarbete med kollegor, vilket kan anses innefatta en förmåga till erfarenhetsutbyte av systematiserad kunskap.

I samband med det självständiga arbetet visas studenternas förmåga att kritiskt granska och självständigt tillvarata och systematisera erfarenheter och relevanta forskningsresultat. I den senaste programvärderingen framkommer att 93 % av studenterna anser att deras vetenskapliga kompetens har utvecklats successivt under utbildningens gång. Ett pågående utvecklingsarbete om studenternas färdigheter beträffande akademiskt skrivande har startats av NLU. Nämnden har tilldelat medel till en arbetsgrupp som har arbetat med hur språkstöd kan utformas till studenter på samtliga lärarutbildningar. Arbetet har resulterat i ett ramverk för akademiskt skrivande utifrån en grundläggande, utvecklad och fördjupad nivå. I den första kursen UVK1 introduceras studenterna i akademiskt skrivande genom föreläsningar, studiegruppuppgifter samt workshops. Under utbildningens gång finns återkommande tillfällen för studenterna att förkovra sig genom skriftliga examinationsuppgifter, rapportskrivning samt opposition på varandras texter utifrån från både form och innehåll.

Examensmål 4

visa förmåga att tillämpa sådan förskoledidaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det förskolepedagogiska området och inom de ämnesområden som utbildningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt

Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 4

Termin	Kurser	Lärandemål i kursplaner
4	UVK2	-tolka och analysera undervisningssituationer i förskolan utifrån didaktiska frågeställningar
2	FPO3	-syntetisera arbetet med lek, lärande och omsorg i relation till barns skrivande och läsande
3	FPO4	-visa med exempel hur man kan utveckla barns tankeprocesser genom estetiska lärprocesser, och genom väl underbyggda resonemang argumentera för dess betydelse för barns utveckling och lärande
3	FPO5	-utarbeta och argumentera för idéer gällande förskolans och förskoleklassens arbete med matematik, inklusive estetiska och digitala uttrycksformer, samt visa förmåga att använda dessa kunskaper i planering och genomförande av matematikundervisning

4	FPO6	-tillämpa teoretisk kunskap om naturvetenskap, teknik och ämnesrelaterad didaktik vid planering av verksamheten samt analys av planerade aktiviteter
1-6	VFU 1-4	-tillvarata barnens kunskaper, erfarenheter och intressen för att stimulera varje barns lärande och utveckling
3-6	VFU 2-4	-använda lek för att stimulera barnens lärande -kommunicera lärandeinhåll på ett för barnen tydligt sätt samt utifrån en medveten förståelse av ämnet/ämnesområdet

Exempel på kopplingar mellan lärandemål, lärandeaktiviteter, examination och betygskriterier

FPO4 – Lärandemål: Visa med exempel hur man kan utveckla barns tankeprocesser genom estetiska lärprocesser, och genom väl underbyggda resonemang argumentera för dess betydelse för barns utveckling och lärande

Det första exemplet kommer från kursen Estetiska lärprocesser, 7,5 hp. Estetiska lärprocesser behandlas i kursen som ett perspektiv på lärande och innehåller ämnena drama, dans/rörelse, bild och musik. I kursen möter studenterna forskning från de olika ämnesområdena och från perspektivet estetiska lärprocesser. Praktiska övningar kopplas ihop med studenternas lärande om ämnesområdenas specifika språk och vetenskapliga kärna. Ett exempel på en lärandeaktivitet som kan relateras till examensmålet är iscensättandet av en uppstart av ett tänkt temaarbete. Studenterna tillämpar kunskaper om barns utveckling och lärande från tidigare kurser samt ämnesspecifika kunskaper för att planera en uppstart av ett temaarbete där estetiska ämnen används som verktyg för barns lärande. I den gestaltande redovisningen ska ämnena samverka som en del av en estetisk lärprocess och användas på ett pedagogiskt genomarbetat och didaktiskt sätt. Examinationen sker genom en gestaltande redovisning som dokumenterats i en skriftlig rapport. För godkänd krävs att studenten visar hur estetiska lärprocesser kan utveckla barns tankeprocesser ur ett didaktiskt perspektiv. Studenten ska även skriftligt kunna beskriva, reflektera och argumentera över det planerade temaarbetet utifrån de praktiska och estetiska ämnens betydelse för förskolebarns lärprocesser.

VFU 2-4 – Lärandemål: Kunna kommunicera lärandeinhåll på ett för barnen tydligt sätt samt utifrån en medveten förståelse av ämnet/ämnesområdet

Under VFU-perioderna ges den studerande tillfälle att under handledning delta i och/eller ansvara för olika moment i verksamheten med fokus på utveckling och lärande. Period 2-4 innefattar ett lärandemål som innebär att studenten ska kunna tillämpa ett ämne/ämnesområde samt kommunicera ett lärandeinhåll på ett tydligt sätt för barnen. För godkänd krävs att den studerande kan kommunicera lärandeinhåll på ett medvetet, tydligt och begripligt sätt utifrån ämnesförståelse. Slutligen ska den studerande kunna anpassa kommunikationen både till individen och kollektivet för att möjliggöra att alla barn ges goda förutsättningar för att delta och förstå. Bedömning görs fortlöpande under VFU-perioden av handledaren samt i samband med VFU-besök av lärare från universitetet. Slutgiltig bedömning av de studerande sker i relation till VFU-ramverket efter avslutad VFU-period.

FPO5 – Lärandemål: -utarbete och argumentera för idéer gällande förskolans och förskoleklassens arbete med matematik, inklusive estetiska och digitala uttrycksformer, samt visa förmåga att använda dessa kunskaper i planering och genomförande av matematikundervisning

Det sista exemplet kommer från kursen Förskolebarns lärande i matematik, 15 hp. Studenterna planerar skriftligt valfria matematikaktiviteter för en grupp förskolebarn i åldrarna 2-5 år. Planeringen ska utgå från kurslitteraturen, läroplaner och de didaktiska frågorna vad, hur och varför samt anpassas till tilldelad åldersgrupp. Förskolor och förskoleklasser bjuds in till universitetet och studenterna genomför de olika aktiviteterna i grupper med fem till sju barn under cirka en timme. Besökande gruppers lärare får ta del av planeringarna. När aktiviteterna har genomförts sker en återsamling med reflektioner och en gemensam utvärdering. För godkänt krävs att studenten deltar aktivt i uppgiftens samtliga delar och att gruppens planering är relevant och genomförbar i relation till läroplan, kursinnehåll och barngrupp.

Analys och värdering

För att visa hur examensmålet handhas i utbildningen har exempel valts från kursinnehåll inom förskolepedagogiskt område såsom estetiska lärprocesser, arbete med matematik i förskola och förskoleklass samt ett exempel från ett VFU-mål. I kursen FPO4 ska studenten kunna överföra teoretisk kunskap om estetiska lärprocesser och om barns utveckling och lärande till konkreta handlingar, genom att visa hur en uppstart av ett tänkt temaarbete skulle kunna genomföras. Kursen är ett exempel på hur ett nytt innehåll bygger vidare på tidigare kurser där kunskaper om barns utveckling och lärande behandlas. Genom kursmål i kursen FPO6, som behandlar matematik i förskola och förskoleklass, ställs krav på studenterna att i praktiska övningar kunna visa färdighet och förmåga att metodiskt och didaktiskt stödja barns lärande i matematik. Under VFU 2–4 ska studenten kunna kommunicera ett lärandeinnehåll utifrån egen förståelse av ämnet genom att tillämpa metodik på ett sådant sätt så att lärandeinnehållet blir tydligt för barnen och att det leder till lärande. Exempelen illustrerar en progression inom såväl FPO-kurser som handlar om olika ämnesområden som inom de olika VFU-perioderna.

Studentröster i programvärderingen 2018 samt alumnuundersökningen 2017 visar på god måluppfyllelse av examensmålet. Programutvärderingen visar att 82 % av studenterna anser att de har utvecklat kunskaper för att planera och genomföra undervisning samt uppger att de kan stödja alla barns lärande. Därutöver uppger 93 % av studenterna att de kan göra pedagogiska/didaktiska bedömningar så att de kan förbättra sin undervisning. Efter några års yrkeserfarenhet anser 81 % (jmf riket 82 %) av alumnerna att de kan stödja alla barns lärande. Dessutom svarar 88 % (jmf riket 83 %) att utbildningen medfört att de har goda kunskaper när det gäller att göra pedagogiska/didaktiska bedömningar för att utveckla sin undervisning.

PR har noterat utifrån studentröster att vissa kurser i begränsad omfattning riktar uppmärksamheten mot ämnesdidaktik i förskoleklass och ämnesdidaktik i relation till de yngsta barnen. En genomlysning av utbildningen har lett till ett pågående utvecklingsarbete som syftar till att studenterna i högre grad ska få kunskap om arbete med ett innehåll/ämnesområde med barn i olika åldrar. I programvärderingar har det också framkommit att studenterna önskar mer kunskap om estetiska lärprocesser i utbildningen. I skrivandes stund pågår även ett utvecklingsarbete som ska leda till att estetiska lärprocesser ska bli ett tydligare innehållsområde i utbildningen. PR har även uppmärksammat hur metodik behandlas i utbildningen. Undervisande lärare har bjudits in till en förskollärardag med temat metodik och fokusgruppsamtal har genomförts med studenter. En översyn har även gjorts av kursplaner utifrån metodikbegreppet. De fyra VFU-kurserna har samtliga mål riktade mot förskolans praktik och en av de tre domänerna i VFU-ramverket riktar sig specifikt mot didaktisk/metodisk kompetens. I flera av de universitetsförlagda kurserna finns metodik med som innehållsområde men saknas som begrepp i kursmål, varför revideringar behöver göras. Ett exempel på kurs där metodik är ett innehåll men inte anges som ett kursmål är kursen UVK2 där studenterna planerar en fiktiv undervisningssituation och skriver fram "hur" förskolläraren organiserar och agerar. Andra exempel på kurser som innehåller metodik men saknar ett specifikt kursmål är FPO4, FPO5 samt FPO6. Däremot återfinns begreppet didaktik i kursmål. Det framkom på temadagen att lärare anser att de behöver tydliggöra för studenterna när metodik förekommer i undervisningen.

Examensmål 5

visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje barns lärande och utveckling

Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 5

Termin	Kurser	Lärandemål i kursplaner
1	UVK1	-identifiera och beskriva olika villkor för lärande och utveckling och exemplifiera pedagogiska konsekvenser av dessa
4	UVK3	- använda dokumentation som underlag för att följa upp och analysera barns lästrategier och lärprocesser i relation till verksamhetens

7	UVK6	<p>organisation, pedagogisk miljö, innehåll och genomförande och föreslå åtgärder för att utveckla verksamheten</p> <p>-reflektera över innebörder i begrepp och metoder för utvärdering och systematiskt kvalitetsarbete i relation till förskolans uppdrag</p> <p>-analysera olika former av utvärderingar i relation till teorier om kunskap och lärande ur såväl ett barnperspektiv som barns perspektiv</p> <p>-föra resonemang om utvärdering och utvecklingsarbete i förskolan i relation till relevant forskning</p>
1 3	FPO1 FPO5	<p>-analysera förutsättningar för lek och lärande utifrån observationer</p> <p>-observera, dokumentera och analysera barns lärande i matematiska sammanhang och utifrån dessa observationer, dokumentationer och analyser ta ställning till sitt eget agerande</p> <p>-utarbete och argumentera för idéer gällande förskolans arbete med matematik samt visa förmåga att använda sina kunskaper om förskolebarns lärande i matematik i planering och genomförande av aktiviteter med matematiskt syfte</p>
1-6 3-6	VFU 1-4 VFU 2-4	<p>-observera och dokumentera lärandeaktiviteter samt tolka dessa i förhållande till verksamhetens mål och den pedagogiska miljön</p> <p>-skapa stimulerande, och för barnen meningsfulla, lärprocesser som är trygga och som främjar deras lärande både individuellt och i grupp</p> <p>-reflektera över i vilken utsträckning verksamhetsmålen har uppnåtts</p>

Exempel på kopplingar mellan lärandemål, lärandeaktiviteter, examination och betygskriterier

VFU 1–4 – Lärandemål: Observera och dokumentera lärandeaktiviteter samt tolka dessa i förhållande till verksamhetens mål och den pedagogiska miljön

Det första exemplet är ett lärandemål som kommer från VFU-ramverket. Under VFU-perioderna observerar studenten pedagoger, barn och situationer i verksamheten samt planerar, genomför och följer upp pedagogiska aktiviteter. För måluppfyllelse krävs att studenten behärskar att tolka dokumenterade observationer av lärandeaktiviteter i relation till den pedagogiska miljön och verksamhetsmål. Under de två sista perioderna ska studenten även kunna behärska samt värdera resultatet och ge förslag på hur resultatet kan användas i kommande planering och/eller för verksamhetsutveckling. Bedömning görs fortlöpande under VFU-perioden av handledaren samt i samband med VFU-besök av lärare från universitetet. Slutgiltig bedömning av de studerande sker i relation till VFU-ramverket efter avslutad VFU-period.

UVK3 – Lärandemål: Använda dokumentation som underlag för att följa upp och analysera barns lärstrategier och lärprocesser i relation till verksamhetens organisation, pedagogisk miljö, innehåll och genomförande och föreslå åtgärder för att utveckla verksamheten

Det andra exemplet som belyser hur examensmålet bearbetas kommer från kursen Uppföljning, utvärdering och utvecklingsarbete i förskolan, 15 hp. I kursen ges föreläsningar som behandlar pedagogisk dokumentation som bedömningspraktik, etiska perspektiv på dokumentation och bedömning samt resultat och analys i systematiskt kvalitetsarbete. I kursen genomförs också workshops om analys av dokumentation och målformulering samt granskning av kvalitetsarbete. Studenterna har även två fältstudiedagar då de genomför observationer och dokumentationer samt barnsamtal med dokumentation som samtalsunderlag. De intervjuar också förskollärare om systematiskt kvalitetsarbete. Kursmålet examineras muntligt genom att studenten presenterar en processdokumentation som för betyget godkänd ska vara tydligt analyserad utifrån barns lärstrategier och lärprocesser. Begreppet barns perspektiv ska ha använts i analysen för att visa hur detta har beaktats i dokumentationsprocessen samt i genomförd analys. Kursmålet examineras även skriftligt inklusive opponering. Den studerande ska utifrån ett valt läroplansmål beskriva olika steg i ett tänkt systematiskt kvalitetsarbete. För godkänt krävs att studenten visar kunskap och förståelse för innehållsområdet samt reflekterar och gör kopplingar till en pedagogisk praktik.

UVK 6 – Lärandemål: Föra resonemang om utvärdering och utvecklingsarbete i förskolan i relation till relevant forskning

Det tredje exemplet kommer från kursen Vetenskapsteori och forskningsmetodik, 7,5 hp. I kursen ges både en föreläsning och en workshop om utvärdering och kvalitetsarbete. I grupp ska studenterna sedan planera ett forskningsprojekt utifrån ett av följande tilldelade kunskapsområden: Förskolebarns IKT-användning, läs- och skrivutveckling, matematiska begreppsbyggnad, naturvetenskapliga begreppsbyggnad, övergångar från förskola till förskoleklass, alternativt övergångar från förskoleklass till skola samt deras läsande och skrivande, alternativt matematiserande. Gruppen planerar projektet och redovisar detta muntligt. För att kursmålet ska bli bedömt som uppnått och därmed godkänt krävs att den studerande muntligt presenterar en vetenskapligt baserad projektplan, värderad utifrån forskningsetiska principer samt att de resonerar kring projektets betydelse för utvärdering och kvalitetsarbete i förskola och förskoleklass.

Analys och värdering

De kursmål som särskilt har valts ut att exemplifiera hur utbildningen möjliggör för studenterna att nå examensmålet är hämtade från två UVK-kurser samt från VFU. Kursen UVK3 innehåller lärandeaktiviteter där studenterna skaffar sig kunskap om och genomför dokumentationer som underlag för att följa upp och analysera lärprocesser samt arbetar med frågeställningar gällande systematiskt kvalitetsarbete. Kursmoment genomförs även i förskoleverksamhet genom fältstudiedagar. De moment som handlar om systematiskt kvalitetsarbete innefattar även att genom intervju med förskollärare ta del av hur kvalitetsarbete genomförs ute i förskoleverksamheter. I kursen UVK6 sker en progression i förhållande till kursen UVK3. Nu ska studenterna använda kunskap från UVK3 för att tillsammans planera och redovisa en vetenskapligt grundad projektplan om hur ett utvecklingsarbete inom ett kunskapsområde skulle kunna genomföras. De ska även visa och applicera kunskaper från UVK3 gällande utvärdering och kvalitetsarbete genom att förhålla sin projektplanering till dessa tidigare tillägnade kunskaper. Även under de olika VFU-perioderna finns en förväntad progression när det gäller studenternas kunnande om samt förmåga att aktivt delta i förskolans dokumentations- och bedömningspraktik och systematiska kvalitetsarbete.

I den senaste programvärderingen svarar 88 % av studenterna att de under utbildningen utvecklat ett kunnande i att skaffa, tolka och värdera information som är relevant för deras arbete. Som tidigare framkommit i samband med beskrivningar av måluppfyllelse av andra examensmål, visar programvärderingen att studenterna i hög grad anser att de kan planera och genomföra undervisning, stödja barns lärande och integrera ny kunskap i undervisningen. Studenterna framhåller att deras vetenskapliga kompetens har utvecklats och att de kommer att använda vetenskapliga metoder och ett vetenskapligt förhållningssätt i sin kommande yrkesutövning. I alumnundersökningen uppger 88 % (jmf riket 70 %) av de numera yrkesverksamma förskollärarna att förskolläraryrket vid Linnéuniversitetet har gett dem tillräckliga kunskaper om dokumentation och bedömning. Av alumnerna är det 97 % (riket 89 %) som bedömer att utbildningen medfört goda kunskaper att samla, tolka och värdera information som de bedömer vara relevant för yrkesutövningen. I alumnundersökningen framkommer dessutom att 72 % (riket 73 %) menar att de självständigt kan identifiera och formulera vad verksamheten behöver utveckla.

Med utgångspunkt från programvärderingen 2018 samt alumnundersökning 2017 kan examensmålet huvudsakligen anses ha god måluppfyllelse. I flera av utbildningens kurser, både universitetsförlagda och VFU, ingår moment där studenterna självständigt eller i samarbete med andra ska planera, genomföra, utvärdera undervisning samt föreslå åtgärder för verksamhetsutveckling i syfte att skapa goda lärmiljöer. PR anser dock att studenterna behöver få utökade möjligheter i programmets kurser att utveckla kunnande om att bedriva utvecklingsarbete, vilket kan ske genom samarbete med yrkesverksamma förskollärare. Just nu pågår en undersökning initierad av PR, angående studenternas möjligheter att kunna välja att genomföra ett självständigt arbete i form av ett utvecklingsarbete (aktionsforskningsprojekt) i en förskoleverksamhet. Även Fakulteten för samhällsvetenskap, som ansvarar för kursen självständigt arbete, ser över förutsättningar för utvecklingsinriktade självständiga arbeten.

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Examensmål 6

visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling

Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 6

Termin	Kurser	Lärandemål i kursplaner
1	UVK1	-förklara och argumentera för förskolans demokrati- och värdegrundsuppdrag samt hållbarhetsfrågor i förskolans praktik -redogöra för huvuddragen i förskolans olika styrdokument samt förhållandet dem emellan
4	UVK3	-reflektera över och diskutera etiska aspekter i samband med dokumentation, uppföljning och utvärdering av verksamheten
4	UVK4	-redogöra för hur arbetet mot diskriminering och kränkande behandling kan förstås och organiseras i förskolan
5	UVK5	-formulera en vision utifrån kursens teoribildning där alla barns delaktighet i förskolans verksamhet beaktas
7	UVK6	-utifrån barnperspektiv och barns perspektiv problematisera forskning där förskolebarn är objekt för forskning samt problematisera forskning med förskolebarn som subjekt/deltagare
5	FPO7 FPO9	-redogöra för förskollärarens roll och ansvar när det gäller sekretess och anmälningsplikt -problematisera förskollärarens roll som ledare -skriftligt formulera sin pedagogiska grundsyn, reflektera över den tillsammans med andra samt diskutera dess långsiktiga konsekvenser för det som sker i förskolans pedagogiska praktik
7	Ex-arbete	-redogöra för etiska ställningstaganden i samband med studien -följa de forskningsetiska principer som gäller inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning
1-3	VFU 1-4	-medverka till ett klimat i den pedagogiska verksamheten som präglas av lyhördhet och respekt och som möjliggör barns delaktighet och inflytande
6	VFU 3-4	-reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån etiska argument -visa medvetenhet om hur man skapar ett hållbart lärararbete

Exempel på kopplingar mellan lärandemål, lärandeaktiviteter, examination och betygsriterier

UVK1 – Lärandemål: Förklara och argumentera för förskolans demokrati-och värdegrundsuppdrag samt hållbarhetsfrågor i förskolans praktik

Det första exemplet kommer från kursen Förskolan – barns första skola, 15 hp. I kursen ges föreläsningar om värdegrund och etik samt om demokratiuppdraget i förskolan. Studenterna deltar även i en workshop där de diskuterar etiska dilemman som de kan möta i arbetet som förskollärare. I studiegrupper arbetar studenterna vidare med förskollärarens uppdrag, förskolans demokrati- och värdegrundsarbete samt hållbarhetsfrågor från flera perspektiv. Kursmålet examineras genom en muntlig examination och för godkänd krävs att studenten använder begrepp från kursens litteratur gällande hållbarhet, demokrati och värdegrund.

UVK4 – Lärandemål: Redogöra för hur arbetet mot diskriminering och kränkande behandling kan förstås och organiseras i förskolan

Det andra exemplet är hämtat från kursen Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap i förskolan, 7,5 hp. Lärandeaktiviteter i kursen som är kopplade till detta kursmål består av en workshop om konflikter och motstånd samt en paruppgift där de studerande arbetar med likabehandlingsarbete utifrån en fiktiv

fallstudie. Studenterna ska ge fyra exempel som visar hur ett barn har utsatts för fysiska, psykiska, verbala och icke-verbala kränkningar i verksamheten. De ska analysera och tolka exemplen och beskriva hur de kan bemöta det som har hänt på ett konstruktivt sätt. Avslutningsvis ska studenterna formulera minst fem konkreta stödåtgärder som de anser medverka till att byta destruktiva beteenden i barngruppen och som bidrar till att hantera konflikter. Kursmålet examineras skriftligt och för godkänt betyg krävs att studenten tydligt kopplar till strategier för likabehandlingsarbetet och till existentiella och relationella teoribildning som behandlas i kursen.

FPO7 – Lärandemål: -redogöra för förskollärarens roll och ansvar när det gäller sekretess och anmälningsplikt

Det tredje exemplet kommer från kursen Samspelets kraft i förskolepedagogisk praktik, 15 hp. I den första terminen innan VFU 1 behandlades sekretessfrågor. I FPO7 återkommer innehållsområdet som fördjupning. Lärandeaktiviteter består av en föreläsning om sekretess och anmälningsplikt samt en föreläsning av socialsekreterare från Socialförvaltningen. Båda föreläsningarna följs upp med studiegruppsarbete. I kursen ingår ett seminarium om sekretess och anmälningsplikt utifrån dilemman som studenterna har identifierat. Kursmålet examineras genom en skriftlig examination och för betyget godkänd krävs att studenten visar kunskap om hur information/uppgifter ska behandlas på förskolan samt att de kan identifiera olika sekretessområden och grader av sekretess. Studenten ska även visa kunskaper om hur och när eventuella undantag från sekretess kan tillämpas.

Analys och värdering

Kurserna som används för att visa målpuppfyllelse innehåller kursmål som relaterar till vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter. Barnkonventionen behandlas i UVK1. Därefter återkommer under utbildningens gång kursinnehåll om att i yrkesutövande beakta barns rättigheter, barnperspektiv och barns perspektiv. Inom forskningsmiljön BBK pågår forskning om förskolans demokrati- och värdegrundsuppdrag och denna forskning möter studenterna exempelvis i FPO1 och FPO7. I kursen UVK1 behandlas hållbar utveckling utifrån ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart perspektiv. I VFU 3–4 finns ett kursmål om att visa medvetenhet om vad ett hållbart lärararbete kan innebära. Utifrån ett samhällsligt perspektiv får studenterna i kursen FPO7 fördjupade kunskaper om sekretessfrågor i förskolan samt om den egna rollen och det egna ansvaret när det gäller sekretess och anmälningsplikt.

När det gäller målpuppfyllelse av examensmålet visar programvärderingen från 2018 att 73 % av studenterna anser att de har kunskaper om att förebygga och hantera konflikter mellan barn, vilket kan kopplas till att skapa ett klimat som motarbetar diskriminering och kränkande behandling barnen emellan. PR har genomfört en översyn av kursplaner samt fokusgruppssamtal med studenter gällande att förebygga och hantera konflikter. I dessa framkom att området enligt studenterna är svårt att behandla i de universitetsförlagda kurserna och att färdigheter inom området främst erhålls under VFU. Studenterna identifierade fyra kurser som de menade innehåller konflikthantering, vilka var UVK2, FPO4, UVK4 samt FPO7. Moment i den högskoleförlagda utbildningen som upplevs som särskilt relevanta inom området är teoretiska studier som behandlar värdegrundsfrågor såsom mänskliga rättigheter, likabehandling, jämlikhet, genus, klass och etnicitet. Ytterligare moment i utbildningen som upplevs som relevanta och viktiga för förståelsen av att förebygga och hantera konflikter är, enligt studenterna, drama, rollspel och iscensatta situationer i form av "case" där studenterna får prova på problematiska situationer och diskutera dessa med undervisande lärare och andra studenter.

I senaste programvärderingen uppger 88 % av studenterna att de har utvecklat kunskap om att i sin undervisning utgå från ett demokratiskt värdegrundsarbete. Det framkommer också att 95 % anser att de har utvecklat kunskaper så att de kan förstå sitt uppdrag i förhållande till skollag, läroplaner och internationella konventioner, exempelvis barnkonventionen. När det gäller att sätta in sin undervisning i ett samhällsligt och globalt perspektiv menar majoriteten av studenterna att de har förmåga att göra detta. Alumnundersökningen 2017 visar att 81 % (jmf riket 61 %) av studenterna menar att förskollärarytbildningen på Linnéuniversitet har gett dem goda kunskaper när det gäller att förebygga och hantera konflikter. Undersökningen visar också att 90 % (riket 88 %) anser att de har goda kunskaper för att i sin undervisning utgå från demokrati- och värdegrundsuppdraget. Dessutom menar majoriteten av alumnerna att utbildningen ger dem kunskaper att sätta in undervisningen i ett globalt och samhällsligt perspektiv. I Linnébarometern 2017 framkommer det att 80 % av studenterna bedömer att utbildningen

innehållit ett konkret och uttalat perspektiv när det gäller framförallt ekologisk och social hållbar utveckling medan endast 50 % anser att detta gäller ekonomisk hållbar utveckling.

Sammantaget bedöms måluppfyllelsen gällande examensmålet vara god. Hållbar utveckling kan dock ses som ett fortsatt utvecklingsområde som behöver återkomma i kurser för att stärka progressionen. Utbildningen behöver tydligare koppla arbetet med hållbar utveckling ur flera perspektiv till arbetet med barnen i förskoleverksamhet. Hållbar utveckling är ett område som PR har identifierat som ett utvecklingsområde och där NLU har beslutat att ett utvecklingsarbete ska genomföras gällande samtliga lärarutbildningar. På ett universitetsövergripande plan kan dock konstateras att Linnéuniversitetet är certifierat enligt ISO 14001, vilket innebär att forskning och utbildning bedrivs i en miljö som präglas av ett hållbarhetsperspektiv. Linnéuniversitetet får goda omdömen i utvärderingen som Research Institutes of Sweden (RISE) utfört. Som elfte lärosäte av 37 har man klarat kravbilden. I den tematiska UKÄ-utvärderingen om hållbar utveckling vid lärosätena fick Linnéuniversitetet omdömet att det finns en "väl utvecklad process för arbetet med hållbar utveckling inom utbildning".

Jämställdhet

En väsentlig aspekt av nämndens kvalitetsarbete inbegriper frågor om jämställdhet. Vid Linnéuniversitetet ingår arbetet med jämställdhet under begreppet lika villkor, där även mångfald, jämlikhet, tillgänglighet och likabehandling inkluderas. För att göra lärarutbildningarna mer attraktiva för både män och kvinnor granskas digitalt och tryckt annonseringsmaterial. I marknadsföringen förmedlas ett jämställdhetsperspektiv genom text och bild, vilket innebär att såväl män som kvinnor adresseras och representeras som studenter vid utbildningen och som blivande lärare. I de beredande och beslutande organ som NLU ansvarar för praktiserar en aktiv jämställdhetspolicy. Detta gäller både student- och lärarrepresentation. Vad beträffar fördelning av interna forskningsmedel inom universitetet har konstaterats att det på en strukturell nivå gynnat manliga forskare. I sin forskningsmedelfördelning har NLU därför tagit särskild hänsyn i syfte att stödja kvinnliga forskares karriärutveckling, bland annat genom fördelning av medel till nydisputerade lärare samt för att stödja docentmeritering. Jämställdhetsperspektivet avspeglas också i de lokala reglerna för hur kursplaner ska utformas genom att till exempel litteraturlistor ska innehålla såväl författarens efternamn som förnamn. Detta för att synliggöra att både kvinnliga och manliga forskare är representerade. Det finns också exempel på litteratur som behandlar jämställdhet i litteraturlistorna.

Fakulteten för samhällsvetenskap, som ansvarar för majoriteten av kurserna i förskollärarutbildningen, skriver i sin verksamhetsplan för 2018–2020 att de kommer att arbeta i enlighet med universitetets plan för jämställdhetsintegrering 2017–2019. Arbetet med jämställdhetsintegrering ska tydliggöras på varje institution. Fakulteten ska implementera universitetets plan för hur jämställdhet ska integreras i fakultetens (styrnings)processer. Dessutom ska den verka för att kunskap om jämställdhet och genus sprids hos fakultetens medarbetare för att aktivt kunna förebygga och motverka ojämställdhet, diskriminering och kränkande behandling i det dagliga arbetet med utbildning, forskning och samverkan. Fakulteten ska också arbeta med aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen. Med stöd av beredningsgruppen för arbetsmiljö ska fakulteten ta fram en plan för aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering. Under 2018 kommer den också att tillsätta strategiska medel för att stödja underrepresenterat kön avseende lektors meritering till professorer. Stödet avser rektors och fakultetens gemensamma meriteringsstöd efter gemensam bedömning.

I förskollärarutbildningens utbildningsplan anges att utbildningen ska utveckla studentens förutsättningar att dels verka i en förskola präglad av lika villkor, dels värna jämställdhet i förskolans verksamhet. Dessa ambitioner kommer till uttryck i ett flertal av kurserna. Där behandlas bland annat värdegrundsfrågor och värdegrundsarbete (UVK1), ledarskap och barns villkor för delaktighet och utveckling ur ett intersektionellt perspektiv (UVK4, UVK5, FPO7), lek, lärande, fostran och omsorg i relation till makt och genus (FPO1), barns lärande i matematik i förhållande till genusaspekter (FPO5) samt barns lärande om naturvetenskap och teknik i relation till genusmedvetenhet, jämställdhet och jämlikhet (FPO6). Dessutom berörs jämställdhetsperspektivet även i samtliga VFU-kurser, särskilt i förhållande till mål som behandlar ledarskap, professionellt förhållningssätt samt planering och genomförande av undervisning. I kursen FPO2 arbetar studenterna med jämställdhet ur ett språksociologiskt perspektiv där språk och

kön/genus och mäns och kvinnors språk behandlas liksom barns medvetenhet om sexologiska drag i språket.

Nedan följer två exempel på kopplingar mellan kursmål, lärandeaktiviteter, examination och betygsgränser.

FPO1 – Lärandemål: Kritiskt granska lek och lärande ur ett makt-och genusperspektiv

Det första exemplet kommer från kursen Lek, lärande och omsorg i förskolan, 15 hp. Lärandeaktiviteterna består bland annat av en fältstudie där studenterna observerar lek och temaarbete inkluderat estetiska lärprocesser och granskar observationen utifrån ett makt- och genusperspektiv. Studenterna deltar även i en workshop där de granskar varandras observationer utifrån ett makt- och genusperspektiv. Kursmålet examineras muntligt och för en godkänd examinationsuppgift krävs att studenten ger exempel på hur makt och genus kommer till uttryck i den genomförda observationen.

UVK4 – Lärandemål: Redogöra för teorier om grupper och grupperprocesser och problematisera detta i relation till gruppers heterogenitet och samhällets normer och värden

Det andra exemplet kommer från kursen Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap i förskolan, 7,5 hp. Kursmålet behandlas i ett seminarium som fokuserar barns rätt att komma till sin rätt samt kön och identitet. Examination sker både i form av ett examinerande samtal och genom en skriftlig examination. För godkänt på det examinerande samtalet krävs att studenten ventilerat specificerade frågeställningar angående barns rättigheter, kön och identitet. I den skriftliga examinationen krävs en problematisering av sociala skiktningens principer såsom klass, kön och etnicitet och hur dessa principer kan bidra till ojämlika villkor i förskolans verksamhet. Texten ska även problematisera vuxnas ansvar för att motverka ojämlika villkor.

I Linnébarometern 2017 framkommer att 93 % av studenterna uppfattar att utbildningen har innehållit ett uttalat och konkret jämställdhetsperspektiv och i programvärderingen 2018 uppger 91 % av studenterna att de har utvecklat kunskap om att arbeta med ett jämställdhetsperspektiv i sitt arbete som förskollärare. Dessutom visar Alumnundersökningen 2017 att 86 % av de forna studenterna menar att utbildningen gett dem goda kunskaper när det gäller att tillämpa ett jämställdhetsperspektiv i yrkesutövandet (jmf riket 84 %). Linnébarometern, programvärdering och alumnundersökningen visar alltså på god måluppfyllelse gällande examensmålet om jämställdhet.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Program-, kursvärderingar och kompletterande uppföljningar

Grunden i utbildningens systematiska uppföljning utgörs av kursvärderingar. Värderingarna administreras i ett webbaserat system där vissa frågor är obligatoriska för alla kursvärderingar vid universitetet samt för kursvärderingar i samtliga lärarutbildningsprogram. I den obligatoriska standardenkäten finns även ett antal kursspecifika frågor som är kopplade till kursens specifika mål. Möjligheter finns också att lägga till kursspecifika frågor.

De fakulteter som getts uppdrag att genomföra kurser i utbildningen har ansvar för kursvärderingarna. När värderingen är genomförd ansvarar kursansvarig för att kursvärderingsrapporten görs tillgänglig för berörda funktioner som undervisande lärare, nämnden, fakulteten, ansvarig prefekt och programråd samt för studenterna som genomförde enkäten. Kursvärderingsrapporten ska finnas i arkivet och kunna redovisas för de studenter som går kursen nästa gång.

Fakulteterna ansvarar för separata kursvärderingar medan PR har ett helhetsansvar i vilket ingår att via till exempel programvärdering, Linnébarometer och SCB:s alumnenkäter identifiera utvecklingsbehov, föreslå åtgärder, delta i uppföljning av effekter av vidtagna åtgärder, tillse att programvärderingar och kvalitetsarbete kommuniceras till studenter samt prioritera kvalitetsutveckling på bästa sätt. Den systematiska uppföljningen förstärks genom att rådet följer upp ovan nämnda utvärderingar och vid behov initierar utredningar och föreslår åtgärder i dialog med nämnden. PR genomför även kompletterande uppföljningar av utbildningen. Varje termin sedan 2013 genomförs en så kallad förskollärardag där samtliga undervisande personal bjuds in för att inventera och diskutera kvalitetsfrågor. Sedan 2014 genomförs även återkommande så kallade fokusgruppsamtal med studenter, där studenter bjuds in för en dialog om progression i utbildningen samt för att diskutera möjliga åtgärder för utveckling angående brister som PR

identifierat. En grundläggande orsak till att fokussamtal infördes var de låga svarsfrekvenserna på digitala kursvärderingar. Positivt är för förskolläraryrket vid Linnéuniversitetet är också att fakulteterna under 2018 inlett en översyn av sitt kvalitetsarbete.

Ett utvecklingsområde har dock identifierats och det handlar om att relationen mellan NLU som ansvarar för helhet och progression och fakulteter som ansvarar för genomförande av kurser måste stärkas så att de samlade resurserna används på bästa sätt. Vid de flesta lärosäten som anordnar lärarutbildningar är ett flertal fakulteter, nämnder, institutioner och samordnande organ inblandade. Divergens i organisationen av lärarutbildningar är alltså inget ovanligt, men här finns en problematik man kontinuerligt behöver vara observant på.

Resultat från utvärderingar av utbildningen ger en skiftande bild av kvalitetsarbetet kring återkoppling och uppföljning. I Linnébarometern senaste enkät framgår att 98 % av studenterna menar att de har getts möjlighet att lämna in en kursvärdering i slutet av varje kurs. Dessutom menar 89 % att kursvärderingar har varit ett relevant sätt att lämna synpunkter på deras utbildning. 68 % av studenterna vid förskolläraryrket menar att de fått meningsfull återkoppling på examinationsmomenten men endast 53 % av studenterna hävdar att deras synpunkter har beaktats av utbildningen och så få som 29 % svarar att resultaten från kursvärderingar som de har lämnat in har återkopplats till dem.

PR har behandlat frågan om återkoppling av kursvärderingar i bland annat fokusgruppssamtal med studenter och på förskollärdagar. I framför allt studentsamtalen framgår att de värderingar som gjorts av tidigare kurser inte i tillräckligt stor utsträckning delgivits de studenter som utfört värderingen men att den i hög grad kommunicerats till de studenter som påbörjar kursen. Utifrån samtliga dialoger har rådet framfört till nämnden att formen på och innehållet i kvalitetsvärderingarna bör förändras för att skapa större motivation hos studenterna att såväl besvara dem som ta del av dess resultat. Den digitaliserade kursutvärderingen framstår inte som ett produktivt verktyg för studenter att delge sina upplevelser av kursen då frågeställningarna är alltför generella och inte upplevs vara knutna till den aktuella kursen. Som ett alternativ till digitala utvärderingar finns önskemål hos studenterna att få göra muntliga utvärderingar tillsammans med lärare och studiekamrater (fokusgruppssamtal). Här kan tilläggas att universitetet för närvarande gör en översyn av systemet för kursvärderingar, såväl avseende deras innehåll som hur de på ett effektivare sätt kan bidra till säkring och utveckling av kvalitet.

Genomströmning och studentstöd

Genomströmningen vid utbildningen på helfart får anses som god. Kvarvaronivån för studenter som påbörjade utbildningen 2011-2013 är jämförbar med riket i stort (cirka 80 %). Nivån är däremot märkbart högre än riket för de studenter som påbörjade utbildningen 2014/2015 där 90 % av studenterna är kvar i utbildningen (jmf 79 % i riket). Siffrorna för genomströmningen vid deltidsutbildningen är däremot lägre än den på helfart, 67 %.

Statistik gällande genomströmning genomlysas av nämnden efter avslutat verksamhetsår. I de fall där det framkommer anmärkningsvärda avvikelser bryts dessa ner på fakultetsnivå och vid behov vidare ner på ämnesnivå inom berörd fakultet. Där stora avvikelser framkommer analyseras materialet vidare i syfte att kartlägga grunden till avvikelserna. Här kopplas även PR:s kvalitetsarbete in (rådsmöten, förskollärdagar, fokusgruppssamtal, programvärderingar). Uppgifter om genomströmning i programmen används som en av flera parametrar i underlag till nämndens beslut om programutbud och platser. I början av 2018 togs, efter en sådan analys, beslut om att inte längre ge förskolläraryrket på delfart och ersätta det med ett nytt kortare program där vissa delar av yrkeserfarenheten valideras och kursinnehållet anpassas för individer med yrkeserfarenhet inom området (t.ex. barnskötare)

Anledningar till avhopp från utbildningen har undersökts av nämnden. Analysen visar att avhoppens dels beror på att studentens förväntningar på utbildningen och yrket inte infrias, dels på höga krav inom utbildningen i allmänhet och det akademiska skrivandet i synnerhet. Ibland beror också avhoppet på att kombinationen familjeliv, yrkesliv och studier inte går att upprätthålla. Under det senaste året har andelen sjukskrivna studenter ökat markant jämfört med tidigare år vilket också kan vara en bidragande orsak till att studieavbrotten ökar.

Studenter som funderar på att avbryta sina studier erbjuds ett samtal med studie- och yrkesvägledare och ibland kan dessa samtal leda till att studenten blir kvar på utbildningen eller tar ett studieuppehåll. I de

fall studenten väljer att avbryta sina studier ber vägledaren studenten att fylla i en avbrottsblankett för att synliggöra olika orsaker till studieavbrott.

Handledning via studieverkstaden är ett generellt stöd som erbjuds alla studenter vad gäller akademiskt skrivande och studieteknik. Alla har också möjlighet att via universitetsbiblioteket gratis ladda ner talsyntes- och rättstavningsprogram. Dessutom ordnar studenthälsan gruppaktiviteter, om till exempel prokrastinering och att våga tala, som stöd för studenterna att kunna genomföra sin utbildning. Studenter med funktionsvariationer som är i behov av pedagogiskt stöd ansöker om detta via den nationella webbportalen www.nais.uhr.se. Samordnarna på studerandeavdelningen har därefter ett kartläggande samtal med studenten, vilket mynnar ut i ett beslut om pedagogiskt stöd samt rekommendation om anpassning i studiesituationen. Exempel på stödåtgärder/anpassningar är anteckningsstöd, kurslitteratur i anpassat format (talböcker, punktskrift), mentorstöd, extra handledning i samband med examensarbete, anpassad examination. Andra anpassningar kan vara tillgång till höj- och sänkbart bord, kontorsstol och tillgång till portabel hörslinga. Studenten ansvarar för att i god tid informera berörda lärare om pedagogiska stödåtgärder och rekommendationer gällande examinationsform. Samordnaren är ett stöd i kontakten med lärare om studenten så önskar. Studenten avgör vilken personal som ska informeras. Det förekommer också att samordnaren involveras i planeringen av den verksamhetsförlagda utbildningen.

Till slut kan nämnas att utbildningen har tydliga rutiner för de fall där studenter riskerar att underkännas i VFU. I dessa fall upprättas en kommunikation mellan VFU-handledare, besökande lärare, examinator, studievägledare och VFU-koordinator med syftet att ge studenten tydlig vägledning från ett eventuellt underkännande till en om-VFU.

Studentperspektiv

Studenternas formella inflytande utövas på alla nivåer inom universitetet. De är representerade i universitetsstyrelsen samt i samtliga fakultetsstyrelser. De är också representerade i nämnden genom tre representanter. Dessutom företräds studenterna av minst en representant i PR. Vid minst ett tillfälle varje läsår ska studentrepresentanter erbjudas en utbildning avseende sina uppdrag. Introduktionen anordnas gemensamt av Linnéuniversitetet och Linnéstudenterna. Utbildningen ska beröra både universitetets övergripande organisation och enskild fakultet eller lärarutbildningen.

Det åligger studentkåren att utse studentrepresentanter, men vid behov av att rekrytera studenter frågar PR berörda studentgrupper. PR har i omgångar haft svårt att få Linnéstudenterna att utse studeranderepresentanter till rådet. Man har rekommenderat att nämndens ledning tar ett helhetsgrepp vad gäller tillsättning av platserna för studentrepresentanter.

Det formella studentinflytandet utövas också genom kursvärderingssystemet där studenter ges utrymme att värdera kurser och där resultat från värderingar görs tillgängliga för studenterna. Därutöver ges studenterna tillfällen att i enkätform uttrycka sina synpunkter på utbildningen, via till exempel programutvärderingar, Linnébarometern och alumnenkäter. Här kan nämnas att 95 % av förskollärostudenterna i den senaste Linnébarometern menar att de uppmuntrats att ta ansvar för sitt lärande och att ta en aktiv roll i lärandeprocessen.

För att komplettera den formella systematiken runt studenternas inflytande beslutade PR 2014 att införa fokusgruppsamtal med studenter där de bjuds in för att i dialog om progression i utbildningen och utifrån identifierade brister diskutera möjliga åtgärder för utveckling. Fokusgruppsamtalen genomförs återkommande och har sedan 2017 hanterats av programkoordinatorerna. Exempel på frågor som berörts i samtalen och som fått konsekvenser för hur utbildningens kursvärderingar kan förbättras, hur utbildningen hanterar kunskaper om konflikthantering, metodik och samarbete med vårdnadshavare samt hur det självständiga arbetet kan utvecklas.

Studenternas möjligheter att påverka kurserna kan förstärkas genom lärarnas bemötande face-to-face. I utvärderingar framträder att det i lärarkollegiet finns en strävan efter att lyssna på studenternas röster. I den senaste programutvärderingen menar till exempel 95 % av studenterna att de lärare de kommit i kontakt med har bemött dem på ett positivt och respektfullt sätt. Inom ramen för kurserna pågår även återkommande formativa utvärderingar där kurserna, utifrån studenternas synpunkter, ges möjlighet att utvecklas. Under FPO2 görs till exempel en "mitt-i-kursen-avstämning" där studenternas synpunkter, i den mån det är möjligt, beaktas. Här rör det sig ofta om praktiska detaljer (till exempel schematekniska) men kan också röra hur kommunikationen fungerar. I FPO1 har studenterna i samband med introduktionen av delkurs 2 skriftligt besvarat några frågor om kursen. Förändringar gjordes under pågående kurs. I UVK5 får studenterna genomföra en metareflekation över en egen genomförd examinationsuppgift, med syftet att synliggöra det egna lärandet och dess betydelse för det kommande yrkesutövandet. I UVK3 har särskilda seminarieledare informella samtal med respektive studiegrupper i samband med seminarier. Utifrån studentrespons har åtgärder vidtagits, som till exempel införandet av extra, lärarledda, workshops. Studenterna har även i en del kurser möjlighet att påverka studiegruppsindelning. I kursen FPO1 har studenterna exempelvis vid ett examinationstillfälle fått välja mellan att examineras skriftligt, muntlig eller genom inlämning av film. Kurser ger också utrymme för studenterna att ta en aktiv roll i lärandeprocessen genom exempelvis studiegruppsarbeten, redovisningar i grupp och individuellt, fältstudieuppgifter och rollspel. En grupp studenter har fått möjlighet att diskutera självständiga arbeten i webinarier där studenter och forskare från fyra olika nordiska länder deltog. Studentaktivt lärande har också iscensatts med hjälp av att studenterna har använt digitala verktyg såsom exempelvis Answer garden och Padlet inför eller efter studiegruppsarbeten och seminarier. I flera kurser responderar studenterna även på varandras texter.

Beskrivningarna ovan visar att det finns ett välutvecklat formellt system för studentinflytande inom ramen för programmet. Exemplet visar också att det inom ramen för många kurser pågår ett arbete för att öka studentinflytandet, vilket också styrks av höga siffror i olika utvärderingar. Samtidigt pekar resultaten från programutvärderingarna på att det finns ett behov att utveckla systemet med återkoppling till studenterna om vilka åtgärder som vidtagits utifrån resultaten av kursvärderingar (se kapitlet Uppföljning, åtgärder och återkoppling). Det skulle också kunna leda till att fler studenter deltar i kursvärderingarna.

Arbetsliv och samverkan

För att utbildningen ska ge en god förberedelse för arbetslivet ges kontinuerligt inslag där arbetslivsperspektivet berörs. Samtliga kurser har en rubricering som indikerar att kursinnehållet har en stark relation till förskolans verksamhet. Flera av kurserna har också inslag av fältstudier. I de enskilda kurserna återkommer innehåll som kan utveckla studenternas beredskap inför arbetslivet. Redan i den första kursen (UVK 1) ges en introduktion till förskolan som arbetsplats och samhälllig institution. I UVK 3 betonas förskollärares och förskolechefers ansvar och i UVK 4 framhålls det professionella förskolläraryupdraget samt förskollärares samverkan med andra professionella grupper. FPO 7 behandlar förskolans uppdrag samt förskollärares roll och ansvar för till exempel sekretess och anmälningsplikt. Förskollärares yrkesroll och uppdrag tas vidare upp i FPO 9. I kurserna återkopplas dessutom till förskolans styrdokument.

Givetvis utgör VFU-kurserna den del av utbildningen då studenternas förberedelser inför arbetslivet ställs på sin spets. Det är därför av mycket stor vikt att studenterna, under dessa 20 veckor av utbildningen, ges rika tillfällen att introduceras i yrket under ordnade former och med kvalificerad handledning. Studenterna ges därför, genom hela utbildningen, relevanta och varierade VFU-placeringar. Till exempel ska minst en av perioderna genomföras på förskolor med yngre/äldre barn. Därutöver finns möjlighet att, i den tredje VFU-perioden, välja att göra VFU utomlands eller i förskoleklass.

Samtliga mål i de olika VFU-perioderna beskrivs i VFU-ramverket. Målen har tagits fram utifrån examensbeskrivningen, i samverkan med bland annat verksamma lärare från förskolan och med hänsyn till att de utgör centrala och avgörande kunskaper för att kunna utöva såväl ett kvalificerat som hållbart förskolläraryrke. Ett av målen hanterar specifikt hur studenterna kan bli hållbara i yrket. Här ges studenterna möjlighet att reflektera över hur de kan bli medvetna om hur man skapar ett hållbart läraryrke i dagens ofta intensiva och komplexa förskolläraryrke genom att upprätta en balans mellan egna intentioner och faktiska villkor för verksamheten. Målet tillkom utifrån en dialog med företrädare för verksamheten som, liksom nämnden, menar att universitetet inte enbart kan nöja sig med att producera skickliga förskollärare utan också måste skapa förutsättningar för att de stannar kvar i yrket över tid.

Förändringar i samhället påverkar naturligtvis arbetet i förskolan. Nya företeelser kräver utveckling av nya redskap och ny kunskap. För att förbereda studenterna inför ett föränderligt arbetsliv erbjuds kurser där sådana inslag förekommer. I utbildningsplanen anges till exempel att utbildningen ska verka för ett arbete i en mångkulturell förskola där bland annat frågor om etnicitet och interkulturalitet ska beröras. VFU utgör återkommande tillfällen för studenten att i skarpt läge utveckla sådan kompetens. Flera av målen, framför allt de inom domänen relationell/kommunikativ kompetens, ställer krav på att studenten ska utveckla ett förhållningssätt där varje barns uttryck, oavsett bakgrund, ska ges värde. I FPO2 och FPO3 berörs flerspråkiga barns språkutveckling. I FPO5 tas kulturella aspekter på barns lärande i matematik upp. I UVK4 och UVK5 studeras barns skilda livsvillkor och hur detta kan ta sig uttryck i förskolan. FPO7 ges fördjupade kunskaper om interkulturella perspektiv i den mångkulturella förskolan. Därutöver finns en valbar kurs, 15 hp, om kulturmöten och språkutveckling i förskolan.

Under 2016-2017 har nämnden arbetat med att implementera ett starkare interkulturellt perspektiv i kurserna. 2018 kommer arbetet att gå vidare med att föreslå lärandemål och hur dessa ska examineras, visa på progression mellan kurser samt föreslå litteratur. Man ska dessutom undersöka möjligheten om pedagogisk utveckling via "flipped classroom" där ett utbud av föreläsningar genomförs av forskare inom området. Studenterna har också utpekade möjligheter, s.k. kungsvägar, att bedriva studier utomlands, både i form av ämneskurser och VFU-kurser. I samband med utvecklingen av kungsvägarna har ett särskilt bedömningsförfarande med hjälp av digital teknik arbetats fram som ska säkerställa bedömning och examination av VFU utomlands då inte examinator kan bedöma studenten på plats.

Verksamheten i förskolan påverkas också starkt av digitaliseringen av samhället. I utbildningsplanen står att studenten ska tillgodogöra sig färdigheter i konkret användning av IKT i undervisningen, samt därutöver kunna bruka och värdera information från internet. Under VFU-perioderna får studenterna möjlighet att ta del av de digitala redskap som används i verksamheten. Digitala mediers betydelse för barns lek problematiseras i FPO1. I FPO2 berörs multimodala och digitala testmiljöers betydelse för barns språkutveckling. Studenterna får här bland annat prova olika digitala verktyg såsom greenscreen och smartboard. Kursen FPO3 innehåller moment där studenterna arbetar med appar som avsedda för att

stödja förskolebarns skriftspråkslärande. I momentet ingår att reflektera över både möjligheter och begränsningar med användandet av dessa appar. Dessutom finns en valbar kurs, 15 hp, Digitala verktyg i förskolan. I kursen ges tillfälle att praktiskt tillämpa och kritiskt granska digitala verktyg i förskolans pedagogiska miljö. I utbildningen ges även möjlighet för studenterna att använda digitala verktyg såsom inspelning av film (FPO1) och padlet (FPO7).

Under 2015–2017 har 13 av utbildningens adjunkter tagit del av en utbildningsinsats (7,5 hp) från nämnden med syftet att utveckla kursernas utbildningsdesign genom att framför allt stärka lärarutbildares IKT-pedagogiska kompetens. 2016 genomförde PR en utredning av hur väl utbildningen står upp emot kraven på digital kompetens. Man fann att digital kompetens berördes i flertalet kurser men att det inte examinerades. Det framkom också att studenterna, förutom de som deltog i den valbara kursen, gavs tillfällen att utveckla kunskaper om informationsteknik snarare än *hur* den kan användas i pedagogisk praktik.

Universitetet ska under 2018 implementera en ny strategi för digitalt lärande. Dessutom ska nämnden, mot bakgrund av att regeringen beslutat om en nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet, under våren 2018 fatta beslut om uppdrag för förskollärarytbildningen att bland annat tolka vad förskolans läroplan betyder i praktiken och vilka krav det ställer på lärare, att inventera befintliga inslag i utbildningen och att ge förslag på vilka moment som behöver införas i förskollärarytbildningen.

Utvärderingar av Linnéuniversitetets förskollärarytbildning visar att den har en hög grad av användbarhet och ger studenten en god beredskap inför arbetslivet. Resultat från SCB:s senaste alumnenkät visar att studenter som gått utbildningen vid Linnéuniversitetet skiljer sig positivt från förskollärarytstudenter i riket vad gäller uppfattningar om utbildningens relevans för arbetslivet. På en övergripande fråga om huruvida utbildningen förberett dem för yrkets innehåll och uppdrag svarar 95 % av studenterna att så är fallet (jfr 89 % i riket). På mer specifika frågor svarar 95 % att undervisningen gett dem goda kunskaper för den verksamhet som utbildningen syftar till (88 % i riket), 97 % att utbildningen gett dem goda kunskaper i att samla, tolka och värdera information av relevans för arbetet i förskolan (89 % i riket), 95 % att utbildningen hjälpt dem att reflektera över sin roll som förskollärare/lärare i undervisningssituationen (91 % i riket), 79 % att utbildningen bidragit till ett professionellt förhållningssätt gentemot föräldrar och vårdnadshavare (71 % i riket) samt 79 % att den förberett dem för att samarbeta med kollegor (68 % i riket). Dessutom menar 88 % att innehållet i kurserna gett dem goda kunskaper för att kunna bidra med ny kunskap för utveckling av verksamheten (82 % i riket).

Även om statistiken från utvärderingar ger positiva indikationer har några problemområden identifierats. Som ett led i att öka utbildningens användbarhet för arbetslivet har PR till exempel väckt frågan om hur väl utbildningen förbereder för att arbeta i förskoleklass. Rådet har gjort en inventering som visar att förskoleklassens pedagogiska praktik och förskoleklasslärares undervisningsuppdrag inte behandlas i tillräckligt stor utsträckning i utbildningen. PR har därför under början av 2018 fört en dialog med kursansvariga, vilket resulterat i att vissa kurser har kunnat bredda inriktningen i kurserna utan att behöva ändra i kursplanen medan andra kurser kommer att göra justeringar i kursplaner. I några kurser har också fältstudierna anpassats till förskoleklassens verksamhet. Rådet har också varit i kontakt med VFU-koordinatorer för att undersöka möjligheter att studenterna, förutom i VFU3, kan göra delar av övrig VFU i förskoleklass.

I fokussamtal med studenterna har PR även identifierat att studenterna upplever att de saknar fördjupade kunskaper om att arbeta med de yngsta barnen i förskolan. Programrådet har därför genomfört en inventering av programmets kurser för att se vilka kursmoment som riktar sig mot de yngsta förskolebarnen. Inventeringen visar att kurserna överlag har ett helhetsperspektiv på barn 1-6 år men det framkommer att lärare och studenter i hög grad applicerar exempel på de äldre förskolebarnen. Dessutom väljer studenterna ofta bort att fokusera på de yngsta vid planeringsuppgifter och barnsamtal. Rådet menar att kurserna behöver synliggöra metodiska skillnader, att undervisande lärare behöver tänka på att exemplifiera med både äldre och yngre barn, att uppgifter i samband med fältstudier behöver utformas så att de även passar yngre barn samt att studenterna redan i VFU 1 eller 2 ges möjlighet att få praktisk erfarenhet av verksamhet med yngre barn i förskolan. PR leder denna process i samverkan och samtal med kursansvariga lärare.

Samverkan med det omgivande samhället

Genom universitetslärares VFU-besök ges återkommande tillfällen att utveckla samverkan med personal i förskolan samt en förståelse för verksamheten i förskolorna. Därmed skapas förutsättningar för lärarna att bland annat utforma och genomföra kurser så att de blir relevanta för arbetslivet. Ytterligare tillfällen till samverkan ges när universitetet bjuder in VFU-samordnare till träffar, när VFU-handledare inför VFU-kurser bjuds in till informationstillfällen samt när VFU-handledarutbildning erbjuds.

Arbetslivets inflytande i utbildningen säkras genom att representanter för verksamheten deltar i såväl nämndens som i programrådets arbete. Därutöver har NLU i uppdrag att samordna, utveckla och kvalitetssäkra regional samverkan inom förskole- och skolområdet. Regionalt utvecklingscentrum vid universitetet, samordnar frågor och uppdrag som rör samverkan med regionens skolhuvudmän samt nationella uppdrag via Skolverket. Det årliga arrangemanget med Linnédialogen, dit regionens skol- och förskolechefer inbjuds för att diskutera angelägna utvecklingsfrågor för skola och förskola är ett exempel på universitetets ambition att möta regionens behov. Ett exempel på resultat av denna samverkan är den nya förkortade förskolläraryrket för individer med yrkeserfarenhet inom området som planeras starta 2019. Regionalt utvecklingscentrum fungerar också som nav för nämndens stöd till 22 förskole- och skolrelaterade nätverk som leds av universitetets lärarutbildare. I dessa olika nätverk möts lärarutbildare och deltagare från förskolan och skolan. Nätverk som berör förskolans område är bland annat Matematik i förskolan genom digitala verktyg samt Regionalt nätverk för svenska och ämnesspråk.

Vartannat år arrangerar forskningsmiljön BBK Kalmarbiennalen, en forskningsdag som främst riktas till verksamheter i förskola, förskoleklass och fritidshem, men även till politiker och forskare. Evenemanget har genomförts sedan 2009 och har varit välbesökt med som mest 850 deltagare från regionen, däribland studenter på utbildningen. Under åren har några kommuner anmält samtlig förskolepersonal att delta i biennalen och ta del av aktuell förskoleforskning. Med hjälp av medel från NordForsk har BBK även bedrivit ett forsknings- och utvecklingsprojekt om värdepedagogiskt arbete. I projektets utvecklingsdel har 180 personal från förskolor i en kommun deltagit.

Ett exempel på den nära relation som finns mellan utbildning och arbetsliv är engagemanget i det nationella projektet "Försöksverksamhet med övningskolor" genom grundlärarprogrammet i Kalmar. Försöksverksamheten bedrivs genom verksamhetsintegrering där studenterna, i ett nära samarbete mellan universitet och skolhuvudmän, vistas på särskilt utvalda skolor (övningskolor) två dagar varannan vecka genom hela utbildningen. Projektet har visat sig vara en framgångsfaktor för studenternas professionsutveckling under utbildningstiden. Förskolläraryrket har tagit intryck av resultaten och planerar, under de närmaste åren, att öka inslagen av samverkan med verksamheten i kurserna. I skrivandes stund genomför PR en utredning, på uppdrag av NLU, om verksamhetsintegrering inom förskolläraryrket. Utredningen tittar både på möjligheten att öka antal fältstudier, men också möjligheten till övningsförskolor. Utredningen ska lämnas till NLU i september 2018.

Fakulteten för samhällsvetenskap har inrättat ett centrum för skol-, förskoleutveckling och pedagogiskt ledarskap för att möta en förväntad expansion av kompetensutveckling för lärare, förskollärare och skolledare. Fakulteten vill också skapa goda förutsättningar för förskollärare, forskare och studenter att utveckla arbetet med samhällelig drivkraft. Den tänker bland annat verka för att anställa fler adjungerade adjunkter för att stimulera ett utökat samarbete mellan universitetet och externa aktörer och för att få tillgång till specifik kompetens. Fakulteten vill dessutom att samverkansuppdraget ska tydliggöras i universitetslärares individuella tjänsteplanering. Även deltagande institutioner i utbildningen uppmärksammar samverkansarbetet. Exempelvis skriver Institutionen för didaktik och lärares praktik i sin verksamhetsplan att samverkansarbetet ska prioriteras och spridas så att det fördelas på fler lärare än tidigare.